

Deprem Riskine İlişkin Sigorta ve Tazmin Sürecine Dair Güncel Sorunlar

Serdar DEMİRCİ*

Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK – ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

* Dr. Öğretim Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
serdardemirci06@yahoo.com, **ORCID:** 0000-0001-6450-9824

Makale geliş tarihi: 30 Mart 2023 **Makale kabul tarihi:** 23 Haziran 2023

Atıf önerisi: Demirci, Serdar. “Deprem Riskine İlişkin Sigorta ve Tazmin Sürecine Dair Güncel Sorunlar.” *Ankara Barosu Dergisi* 81, (Deprem Özel Sayısı-II Özel Hukuk Ekim 2023): 23-64. **DOI:** 10.30915/abd.1381429

DEPREM RİSKİNE İLİŞKİN SİGORTA VE TAZMİN SÜRECİNE DAİR GÜNCEL SORUNLAR

ÖZ

Deprem katastrofik bir risktir. Günümüz modern bilim dünyasında uygun teknik alt yapı ve inşaat teknolojileriyle birlikte deprem riskinin olumsuz sonuçları minimize edilebilir hale gelmiştir. Buna karşın bulunduğumuz coğrafya ile bize özgü bazı hatalarımızdan dolayı deprem, ülkemiz açısından hâlâ büyük kayıplara neden olmakta ve gündemdeki acı yerini korumaktadır.

Doğal afet niteliği taşıyan deprem riskine karşı, en azından ekonomik yıkımların önüne geçebilmek adına bir risk transfer mekanizması olan “sigorta” önemli bir enstrümandır. 1999 Gölcük depremi sonrasında, yaşanan kayıpların sebep olduğu farkındalıkla birlikte deprem riskine karşı sigorta güvencesinden daha etkin şekilde yararlanmak fikri somut bir hal almıştır. Bu kapsamda zorunlu bir sigorta ihdas edilmiş ve ihtiyaç halinde kullanılmak üzere reasürans korumasıyla birlikte ciddi bir fon tesisi sağlanmıştır. Zorunlu deprem sigortasının yanında, ihtiyari sigortalar da deprem riskine karşı teminat sunmaktadır.

Bu çalışmada da başta zorunlu deprem sigortası olmak üzere, deprem riskini ihtiva eden sigorta sözleşmeleri özelinde var olan genel duruma sigorta hukukunun genel ilkeleri dahilinde kısaca değinilmeye çalışılmıştır. Bilhassa ülkemizin halihazırda yaşamış olduğu büyük deprem felaketi sonrasında zararların tazmini sürecinde sigortalıların karşılaşılabileceği muhtelif güncel sorunlara, ışık tutulmaya ve çözüm önerileri getirilmeye gayret edilmiştir.

Anahtar kelimeler

DASK

zorunlu deprem sigortası

deprem

sigorta

risk

INSURANCE FOR EARTHQUAKE RISK AND CURRENT ISSUES ABOUT INDEMNITY PROCESS

ABSTRACT

Earthquake is a catastrophic risk. In today's modern scientific world, with the appropriate technical infrastructure and construction technologies, the negative consequences of earthquake risk can be minimized. However, due to our geography and some of our specific mistakes, earthquakes still cause great losses for our country and maintain their painful place on the agenda.

“Insurance”, which is a risk transfer mechanism, is an important instrument against the risk of earthquake, which is a natural disaster, at least in order to prevent economic losses. After the 1999 earthquake in Gölcük, the idea of more effective utilizing insurance against earthquake risk became concrete with the awareness caused by the losses experienced. In this context, an obligatory insurance was introduced and a significant fund was established with reinsurance protection to be used in case of need. In addition to obligatory earthquake insurance, facultative insurances also provide coverage against earthquake risk.

In this study, an attempt has been made to briefly touch upon the general situation that exists with respect to insurance contracts involving earthquake risk, particularly obligatory earthquake insurance, within the framework of the general principles of insurance law. In particular, it has been endeavored to shed light on various current problems that the insured may encounter in the process of compensation of damages after the great earthquake disaster that our country has already experienced, and to propose solutions.

Keywords

TCIP compulsory earthquake insurance

earthquake insurance risk

GİRİŞ

Sigorta, ortak bir rizikonun tehdidinde maruz kalan bir topluluğun, doğabilecek hasarlara birlikte karşı koyma prensibidir. İnsanoğlu, yaşamı boyunca kendisini tehdit eden rizikolara karşı bir güvence arayışı içinde olmuştur.^[1] Bu ihtiyaç dahilinde zarara ve masrafa yol açabilecek bazı olayların olumsuz sonuçlarından korunma ihtiyacıyla ortaya çıkan sigorta, menfaatleri teminat altına alınan hak sahiplerine ekonomik kazanç sağlayan hukuki bir müessesedir.^[2] Bir risk yönetim metodu olarak sigorta, meydana gelecek hasara engel olmaktan, onu bertaraf etmekten ziyade, hasar yükünü grup üyeleri arasında dağıtarak, taşınabilir hale getirmeyi amaçlamaktadır.

06.02.2023 tarihli, Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan merkezli 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki iki deprem ile akabindeki artçı ve diğer bağımsız depremler^[3] on binlerce yaşama ve büyük ekonomik kayıplara mâl olmuştur. Her ne kadar, sigorta deprem riskinin doğumuna engel olamasa da rizikonun meydana getirdiği ekonomik kayıpların telafisinde önemli bir role sahiptir. Bilhassa 1999 depremi sonrasında kurulan Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) ile ülkemizde deprem sigortası zorunlu hale getirilmiştir. Bununla birlikte deprem riski, isteğe bağlı olarak akdedilen diğer ihtiyari sigortalara da konu edilebilmektedir.

-
- [1] Sigorta kavramının tanımı için Bkz. Huriye Kubilay, *Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku, Sigorta Sözleşmeleri-Sigorta Kurumları-Örnek Olaylar-Yargıtay Kararları-Sigorta Genel Koşulları*, (İzmir: Barış Yayınları, 2003), 1 vd; Işıl Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku, Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 8. Baskı (Ankara: Turhan Kitapevi, 2012), 5; Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar ve Mehmet Özdamar, *Sigorta Hukuku*, 6. Baskı (Ankara: Yetkin Yayınları, 2023), 1; Rayegan Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 17. Baskı (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 1-2; Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap Sigorta Hukuku I*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016), 11; Barış Günay, *Sigorta Hukuku*, 4. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 59 vd.
- [2] Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 1-2; Emine Yazıcıoğlu ve Zehra Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 5. Baskı (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022), 1; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Sigorta Hukuku*, 1.
- [3] Kahramanmaraş’ta Meydana Gelen Depremler Hakkında Basın Bülteni-35, T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Erişim 8 Mart 2023, <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-basin-bulteni-35>.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) "Sigorta Hukuku" başlıklı altıncı kitabının sigorta türlerine ilişkin ikinci kısmındaki ayırım dahilinde deprem, hem zarar sigortaları hem de can sigortaları çerçevesinde^[4] karşımıza çıkabilmektedir.^[5]

Zarar sigortaları bakımından ödenecek sigorta tazminatı zarar ve sigorta bedeli ile sınırlanmakta ve gerçek zararın tazmini beklenmektedir. Deprem, zarar sigortalarına yönelik, sigortalının bir mal üzerindeki menfaatinin sigorta edildiği mal sigortaları ve sigortalının mal varlığının belli bazı tehlikelerin mali sonuçlarına karşı korunduğu malvarlığı sigortaları şeklindeki alt ayrıma da konu olabilecek mahiyette bir risktir. Öte yandan deprem, zarar sigortalarının malvarlığının aktif veya pasif kısmına yönelik olması bakımından aktifin sigortası ve pasifin sigortası şeklindeki sınıflandırmada malvarlığının aktif kısmında azalma olma ihtimaline karşı sunulan teminatlarda söz konusu olmaktadır. Zarar sigortalarının bilhassa mal sigortalarına hakim olan menfaat ilkesi, halefiyet ilkesi, zenginleşme yasağı ve tazmin ilkesi (sigorta bedeli-sigorta değeri eşitliği)^[6] deprem riskini ihtiva eden sözleşmeler bakımından da geçerlidir. Meblağ sigortası niteliğini haiz hayat ve hastalık sigortası gibi can sigortaları dahilinde sunulan teminatlarda ise TTK'de benimsenen temel ayrıma bağlı olarak meblağ sigortalarının ilkeleri gündeme gelecek ve rizikonun gerçekleşmesiyle birlikte, bir zararın doğup doğmamasından ya da zarar söz konusu olsa da miktarından bağımsız olarak sigortacı, sözleşmede kararlaştırılmış olan sigorta bedelini ödeyecektir.^[7]

[4] İhtiyari olarak can sigortaları kapsamında deprem riski; deprem sebebiyle meydana gelen ölüm halinin sigorta teminatına dahil edildiği hayat sigortalarında, depremden kaynaklı kaza sonucu ölüm, sakatlık veya yaralanma hallerinin kapsama alındığı ferdi kaza sigortalarında veya depremden kaynaklanan sağlık giderlerinin sigorta koruması altına alındığı sağlık sigortalarında gündeme gelebilmektedir.

[5] Mertol Can, *Türk Özel Sigorta Hukuku*, 3. Baskı (Ankara: İmaj Yayınevi, 2009), 33 ve 54; Tamer Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 13. Baskı (İstanbul: Yetkin Yayıncılık, 2022), 235.

[6] Bu hususta, ileride açıklanacağı üzere zorunlu deprem sigortası özel bir durum arz etmektedir. Bkz. C) ZDS KAPSAMINDA SİGORTA BEDELİNİN TESPİTİ.

[7] Kender, *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 233 vd.; Kemal Şenocak, *Mesleki Sorumluluk Sigortası*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2000), 45; İsmet Sayhan, *Sigorta Sözleşmelerinin Konusu (Aşkın Sigorta-Eksik sigorta, Sigorta Tazminatının Hesaplanması)*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2001), 80; Mustafa Çeker, *6102 Sayılı*

Her bir sözleşmenin kendine özgü niteliklerinden kaynaklan istisnaları olmakla birlikte, deprem riskinin temin edildiği sözleşmelerin sigorta hukukuna ilişkin temel nitelikleri bahse konu esaslara tâbidir. Ancak çalışmanın kapsamı itibarıyla her bir sözleşmenin tarafları, konusu, kapsamı vb. açılardan detaylıca incelenmesi mümkün olmadığından, yalnızca genel hususlara değinilmiştir. Bilhassa, deprem sonrası tazminat sürecinde sorun olabilecek konu başlıkları detaylandırılmıştır. Bu kapsamda poliçe sayısı itibarıyla önem arz eden zorunlu deprem sigortasına (ZDS) ağırlık verilmiş, özellikle uygulamada sorun olabilecek tarife değişiklikleri ve poliçe yenilemelerine temas edilmiştir. İhtiyari sigortalar ve tazmin sürecine ilişkin ortak sorunlar ayrı başlıkta ele alınmış, tartışmalara ise ihtiyaç duyuldukça değinilmiştir. Bununla birlikte depremin neden olduğu zararların tazmini ve sorumluların tespitinin kamu hukukunun ve özel hukukun farklı disiplinlerini ilgilendirdiğinin farkındalığıyla, çalışmamız konu başlığıyla sınırlandırılmıştır.

I. ZORUNLU DEPREM SİGORTASI

Türk hukuku, bireylerin özel borç ilişkilerini, hukuk düzeninin sınırları içinde yapacakları sözleşmelerle özgürce düzenleme yetkisini ifade eden sözleşme özgürlüğünü temel ilke olarak kabul etmiştir. Gerek Anayasanın 48. gerekse 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 26. ve 27/1. maddelerinde sözleşme özgürlüğü ilkesi ve bunun sınırları hükme bağlamıştır. Borçlar hukukumuzun temel ilkelerinden birini oluşturan sözleşme özgürlüğü asıl olmakla birlikte, bazı hallerde ön sözleşme gibi hukuki bir işlemde veya özel ya da kamu hukuku karakterli kanunlardan kaynaklı olarak sözleşme yapma mecburiyeti (*Kontrahierungszwang*) gündeme gelebilir.^[8]

TTK m. 1451'de sigorta hukuku kitabında hüküm olmayan konularda TBK hükümlerinin uygulanacağı açıkça belirtilmiştir. Bu nedenle özel hukukun diğer alanlarında olduğu gibi sigorta hukukunda da sözleşme özgürlüğü benimsenmiş; ancak bazı durumlarda bu ilkedен uzaklaşmıştır. Zira, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun (SK) 13. maddesi bu yönde,

Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku, 26. Baskı (Adana: Karahan Kitabevi, 2023), 129, 301.

[8] Safa Reisoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 14. Bası (İstanbul: Beta, 2006), 111 vd.; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 26. Baskı (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 343 vd.

Cumhurbaşkanı'na, kamu yararı açısından gerekli gördüğü hallerde, mevcut bir sigortanın zorunlu hale getirilmesi ya da daha önce uygulaması olmayan bir sigortanın zorunlu sigorta şeklinde ihdası konusunda yetki tanımıştır. Zorunlu hale getirilebilecek sigortalar ilke olarak sorumluluk sigortaları olmakla birlikte, mal sigortalarının da zorunlu sigorta kapsamına dahil edilmesinde kamu yararı bulunabileceği saikiyle Kanunda, mülga 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunundan (SMK) farklı olarak zorunlu hale getirilecek sigortalardaki sorumluluk sigortası sınırlandırması kaldırılmıştır.^[9]

Sigorta sözleşmesinin sigorta ettiren tarafına getirilen zorunluluk dahilinde, sigorta şirketlerinin de SK'nin mali bünyeye ilişkin bazı hükümleri saklı kalmak kaydıyla faaliyet gösterdiği sigorta branşlarının kapsamında bulunan zorunlu sigortaları yapmaktan kaçınamayacağını hüküm altına almış ve TTK m. 1483'te de sorumluluk sigortaları açısından benzer bir hükme yer verilmiştir. Ancak sorumluluk sigortası özelliği taşımayan zorunlu sigortalar bakımındansa TTK'de özel bir hüküm mevcut değildir.

SK kapsamında zorunlu sigorta ihdasında idarenin takdir yetkisi yalnızca kamu yararı ölçütüyle sınırlandırılmıştır. Bu nedenle bilhassa sorumluluk sigortaları haricindeki diğer sigortaların zorunlu kılınmasındaki referanslar daha dikkatli değerlendirilmelidir. Nitekim idareye bu yetkiyi vermek Anayasa'nın 48. maddesine konu sözleşme özgürlüğüne, temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceğini öngören 13. maddesine ve yasama yetkisinin devredilmezliğini öngören 7. maddesine aykırılık teşkil edeceği göz ardı edilmemelidir.^[10]

[9] F. Dilek Özer Kabukçuoğlu, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012), 180 vd.; Mahir Çipil, *Dünyada Zorunlu Sigorta Uygulamaları ve Türkiye Örneklerinin İncelenmesi*, (İstanbul: Milli Reasürans T.A.Ş., 2004), 12 vd.

[10] SK'deki hüküm bağlamında Özdamar, düzenlemenin yasa koyucunun iradesi ile teşekkül ettiğini, bu nedenle Anayasa'ya aykırılığın söz konusu olmadığını belirtirken; Bozkurt, her bir zorunlu sigortanın sözleşme özgürlüğünü ilgilendirdiği için özel yasa hükmünü gerektirdiğini, ana çerçeve çizilmeden böyle bir yetki devrinin Anayasa'ya aykırı olduğunu ve zamanında Bakanlar Kurulu Kararı, Yönetmelik ve Tebliğlerle dahi zorunlu sigorta ihdas yetkisinin tanındığını dile getirmektedir. Bkz. Mehmet Özdamar "Sigorta Brokeri ve Hukuki Niteliği," *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 57, no. 1 (2008): 540-554; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 148 vd.; Zühtü Arslan, "Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlanması: Anayasanın 13. Maddesi Üzerine Bazı Düşünceler," *Anayasa Yargısı* 18 (1), (2002):141 vd; Yılmaz Aliefendioğlu,

Bahse konu hukuki tartışmalar ekseninde, ülkemizde zorunlu deprem sigortası ilk olarak 1999 depremi sonrasında, mülga 7397 sayılı SMK döneminde, 587 sayılı Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile uygulamadaki yerini almıştır. Akabinde 09.05.2012 tarih ve 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu (ASK) ile KHK yürürlükten kaldırılmış ve ZDS anılan Kanun kapsamında düzenlenmiştir.^[11]

15 Ağustos 2012 tarih ve 28385 Sayılı RG'de yayınlanarak yürürlüğe giren Doğal Afet Sigortaları Kurumu Çalışma Esasları Yönetmeliği, mülga 587 sayılı KHK döneminde kabul edilen 13 Mayıs 2011 tarih ve 27933 Sayılı RG'de yayınlanarak yürürlüğe giren Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları da ZDS'ye ilişkin temel ikincil mevzuatı oluşturmaktadır.^[12]

ZDS, hukuki niteliği itibarıyla zorunlu bir mal sigortasıdır.^[13] Kanunun 2/1/ğ maddesinde ZDS; *binalarda depremin doğrudan neden olduğu maddi zararlar ile deprem nedeniyle ortaya çıkan yangın, infilak, dev dalga (tsunami) ve yer kayması sonucu oluşan maddi zararları teminat altına alan zorunlu sigorta*, şeklinde tanımlanmıştır. Kanunun amacı da 1. maddede, binalarda deprem sonucu meydana gelebilecek maddi zararların karşılanmasını teminen yaptırılacak zorunlu deprem sigortasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi, olarak öngörülmüştür.

ASK dahilinde sunulacak sigorta ve reasürans teminatlarının Hazine ve Maliye Bakanlığı nezdinde kurulan kamu tüzel kişiliğini haiz DASK tarafından verileceği hüküm altına alınmıştır (m. 3/1). Kurumun teşkilat yapısı, işleyişi, görev ve yetkileri de Kanun ve ilgili Yönetmelikte detaylandırılmıştır.

“2001 Anayasa Değişikliklerinin Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılmasında Getirdiği Yeni Boyut,” *Anayasa Yargısı* 19, (2002):194; İbrahim Kaboğlu, *Özgürlükler Hukuku-1*, (İstanbul: İmge Kitabevi, 2006), 12; Aynur Yongalık, “Zorunlu Deprem Sigortası,” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi XXI*, no.2, (Aralık 2001): 168.

[11] Nuray Barlas “Afet Sigortaları Kanunu’na Göre Zorunlu Deprem Sigortası Sözleşmesinin Tarafları,” *Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi XV*, (2011): 116 vd.

[12] Bkz. Doğal Afet Sigortaları Kurumu, Erişim 1 Mart 2023, <https://dask.gov.tr/>.

[13] Samin Ünan, “Zorunlu Deprem Sigortası, Zorunlu Deprem Sigortası Paneli,” *Sigorta Hukuku Dergisi 1*, (2001): 87.

Bu bağlamda, kısa adıyla DASK, zorunlu deprem sigortasından ziyade bu teminatı sunan kurumu ifade etmektedir.

A) ZDS KAPSAMI

6305 sayılı Kanununun 10. maddesinde sigortanın kapsamı, “634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki bağımsız bölümler, tapuya kayıtlı ve özel mülkiyete tâbi taşınmazlar üzerinde mesken olarak inşa edilmiş binalar, bu binaların içinde yer alan ve ticarethane, büro ve benzeri amaçlarla kullanılan bağımsız bölümler ile doğal afetler nedeniyle Devlet tarafından yaptırılan veya sağlanan kredi ile yapılan meskenlerle” sınırlandırılmıştır. “2946 sayılı Kamu Konutları Kanununa tâbi olan veya kamu hizmet binası olarak kullanılan binalar ve bağımsız bölümler, köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli oturanlarca köy yerleşik alanları ve civarında ve mezralarda yapılan binalar ile 634 sayılı Kanun kapsamında olsalar dahi tamamı ikamet dışı[14] amaçlarla kullanılan binalar” zorunlu deprem sigortası kapsamı dışında tutulmuştur.^[15]

Genel Şartlarda ise ZDS ile, sigorta kapsamı dahilinde yer alan binalardaki “depremin doğrudan neden olduğu maddi zararlar ile deprem sonucu meydana gelen yangın, infilak, dev dalga (tsunami) veya yer kayması- nın sigortalı binalarda neden olacağı hasarların (temeller, ana duvarlar, bağımsız bölümleri ayıran ortak duvarlar, bahçe duvarları, istinat duvarları, tavan ve tabanlar, merdivenler, asansörler, sahanlıklar, koridorlar, çatılar, bacalar ve yapının benzer nitelikteki tamamlayıcı kısımlarında meydana gelenler de dahil olmak üzere)”, sigorta bedeline kadar teminat altına alınacağı hükme bağlanmıştır. Buna karşın “enkaz kaldırma masrafları, kâr kaybı, iş durması, kira mahrumiyeti, alternatif ikametgah ve işyeri masrafları, mali sorumluluklar ve benzeri dolaylı zararlar, her türlü

[14] İlgili genel şartlarda bu husus tamamı ticari veya sınai amaçla kullanılan binalar, olarak açıklığa kavuşturulmuştur (A2, 2.3)

[15] İlgili genel şartlarda; tamamı ticari veya sınai amaçla kullanılan binaların, projesi bulunmayan ve mühendislik hizmeti görmemiş binaların, taşıyıcı sistemi olumsuz yönde etkileyecek şekilde tadil edildiği veya zayıflatıldığı tespit edilen binalar, taşıyıcı sistemi olumsuz yönde etkileyecek şekilde ilgili mevzuata ve projeye aykırı olarak inşa edilen binaların, yetkili kamu kurumları tarafından yıkılmasına karar verilen binalar ile mesken olarak kullanıma uygun olmayan, bakımsız, harap veya metruk binaların sigorta kapsamı dışında kalacağı hüküm altına alınmıştır (A.2).

taşınır mal, eşya ve benzerleri, ölüm dahil olmak üzere tüm bedeni zararlar, manevi tazminat talepleri, deprem ve deprem sonucu oluşan yangın, infilak, dev dalga (tsunami) veya yer kaymasının dışında kalan hasarlar, ve belirli bir deprem hadisesine bağlı olmaksızın binanın kendi kusur ve özellikleri nedeniyle zamanla oluşan zararlar”, teminat dışı tutulmuştur.

B) ZDS SÖZLEŞMESİNE UYGULANACAK HÜKÜMLER

5684 sayılı Kanunun amaç ve kapsamına ilişkin ilgili düzenlemede “Sosyal güvenlik kurumları, Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketi ile bu Kanunun denetimle ilgili hükümleri hariç olmak üzere özel kanunlarına göre sigortacılık faaliyetinde bulunan diğer kuruluşlar bu Kanun kapsamında değildir.” hükmüne yer verilmiştir (m. 1/3). Özel kanunlarına göre sigortacılık faaliyetinde bulunan kuruluşlar bağlamında DASK da denetime ilişkin hükümler haricinde 5684 sayılı Kanun kapsamı dışında bırakılmıştır.

Bahse konu hükümden hareketle DASK’ın akdettiği sözleşmelere uygulanacak hukuk kurallarının tespiti önem arz edecektir. İlgili Bakanlık nezdinde kurulan, 6305 sayılı Kanuna göre sigorta ve reasürans teminatı sunan ve kamu tüzel kişiliğini haiz olan DASK, 5684 sayılı Kanunda tanımlanan ve faaliyet gösterdiği ilgili branşta ruhsatlandırılan bir sigorta şirketi değildir. Buna karşın, DASK da kendi özel kanunu çerçevesinde, TTK’ye konu sigorta sözleşmesi akdeden bir kuruluştur.

TTK m. 1’de, Kanundaki tüm hükümlerin ticari olduğu^[16] açıkça kabul edildiği için sigorta sözleşmelerinde de ticari işlere uygulanacak hükümlerin sırası takip edilecek ve öncelikle emredici hükümlerin, ardından sözleşme hükümlerinin, tamamlayıcı ve yorumlayıcı ticari hükümlerin, ticari örf ve adet, nihayetinde de genel hükümlerin uygulanması söz konusu olacaktır.^[17] Hatta, TTK m. 1451’de sigorta sözleşmeleri hakkında uygulanacak hükümler düzenlenirken, TTK’nin diğer kitaplarına da TBK’ye göre öncelik tanınmıştır.^[18] Bu kapsamda DASK’ın taraf olduğu sözleşmelere ilişkin

[16] Sabih Arkan, *Ticari İşletme Hukuku*, 28. Baskı (Ankara: BTHAE 2022), 100.

[17] Reha Poroy ve Hamdi Yasaman, *Ticari İşletme Hukuku*, 19. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 121-126; Oruç Hami Şener, *Ticari İşletme Hukuku*, 2. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), 104 vd.

[18] Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi I*, 553.

uyuşmazlıklarda da, öncelikli olarak 6305 sayılı Kanunun özel hükümlerinin uygulanması, emredici hükümlere aykırılık içermeyen sözleşme hükümlerini oluşturabilecek mahiyetteki genel şartlar gibi DASK'ın ikincil mevzuatının dikkate alınması ve yukarıda bahse konu diğer hükümlerin sırasıyla uygulanması gerekecektir. Her ne kadar, mevzuatımızda zorunlu mal sigortalarına ilişkin özel bir hüküm yer almasa ve ZDS bu konuda tek örnek olsa da emredici tüm hükümler ZDS bakımından gözetilmek durumundadır. Bu nedenle bilhassa sigorta hukukunda TTK'nin genel hükümlerine ilişkin m. 1452 ve zarar sigortalarına ilişkin maddelere taalluk edecek şekilde m. 1486'daki emredici nitelik arz eden koruyucu hükümler DASK açısından da bağlayıcı olacaktır.^[19]

ZDS öncelikle depremde zarar görecekt bina sahiplerine yardım için bir fon tesisi sağlanmayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte, kamu menfaatinin ön plana çıktığı bu sigortada sigortalıların korunması yanında, deprem kuşağında yer alan ülkemizin depreme bağlı yaşayacağı kayıplara karşı devletin üzerindeki mali yükün de hafifletilmesi hedeflenmiştir.^[20] Bu nedenle ZDS'nin kendi özel mevzuatı haricindeki hükümlerin uygulanmasında anılan sigortanın varoluş amacı da gözetilmelidir.

C) ZDS KAPSAMINDA SİGORTA BEDELİNİN TESPİTİ

ZDS'de, sigorta poliçesinde gösterilen ve rizikonun gerçekleşmesi halinde sigorta değerini geçmemek koşuluyla sigortalıya ödenecek azami meblağı belirten sigorta bedelinin,^[21] 6305 sayılı Kanun dahilinde Hazine ve Maliye Bakanlığı^[22] tarafından her yıl Resmî Gazetede yayımlanacak tarife ve talimat ile belirleneceği hüküm altına alınmıştır (m.13). Genel şartlarda da sigorta bedelinin tespitinde, sigorta edilen meskenin yapı tarzı için tarife ve talimatta belirlenen metrekare bedeli ile aynı meskenin brüt (veya yaklaşık) yüzölçümünün çarpılması sonucu bulunan tutarın esas alınacağı ve sigorta bedelinin her halde azami teminat tutarından çok olamayacağı öngörülmüştür. Bu çerçevede 25.11.2022 tarihli ve 32024 sayılı RG'de yayınlanan Zorunlu

[19] Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi I*, 554.

[20] Barlas, "Afet," 119 vd; Yongalık, "Zorunlu," 168.

[21] Murat Özbolat, *Temel Sigortacılık*, 8. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), 99.

[22] İlgili Bakanlık adına Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu.

Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinde (ZDSTTT) Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ uyarınca sigorta bedeli hesabına esas metrekare bedeli betonarme yapılar için 3.016.-TL, diğer yapılar için 2.080.-TL olarak revize edilmiştir. Bir mesken için verilebilecek azami teminat tutarı ise yapı tarzı ayırımına gitmeksizin 640.000.-TL olarak belirlenmiştir (m. 2 ve 3).

Zarar sigortalarında, bilhassa aktif sigortalarında, sigorta bedelinin sigorta edilen menfaat değerine eşit olması asıldır.^[23] Nitekim TTK m. 1461’de sigortacının sorumluluğunun sigorta bedeli ile sınırlı olduğu ve sigorta bedelinin rizikonun gerçekleştiği andaki sigortalı menfaatin değerini aşsa bile, sigortacının uğranılan zarardan fazlasını ödemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Zira sigorta bedeli, sigorta değerinden yüksek olduğu zaman “aşkın sigorta”, düşük olduğu zamansa “eksik sigorta” söz konusu olacaktır. TTK m. 1461’e paralel şekilde; “Sigortacı, sigortalının uğradığı zararı tazmin eder.” hükmünü içeren TTK’nin 1459. maddesi ile “Sigorta bedeli sigorta olunan menfaatin değerinin üstünde ise, aşan kısım geçersizdir. Bu sebeple, sigorta bedeli ile sigorta priminin onu karşılayan kısmı indirilir ve tahsil edilmiş fazla prim geri verilir.” düzenlemesine yer veren TTK m. 1463/1 hükmü de aynı sonucu farklı şekilde ifade etmektedir.^[24]

Zorunlu bir mal sigortası olmasına rağmen ZDS’de TTK’nin 1461. maddesindeki genel ilkedden sapılmış ve sigorta bedeli-sigorta değeri eşitliği gözetilmeksizin sigorta bedelinin her halde azami teminat tutarından çok olamayacağı ön görülmüştür. ZDSTT’de, sigorta bedeli hesabına esas metrekare bedellerinin her yıl “Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği ekinde yer alan Binaların Metrekare Normal İnşaat Maliyet Bedellerini Gösterir Cetvel” dikkate alınarak belirleneceği hüküm altına alınmıştır (m. 4).

ZDS, teminat kapsamında yer alan binaların yeniden inşasına imkan tanımak amaçlı ihdas edilen bir sigortadır. Ancak günümüzde artan maliyetler nedeniyle, gerek tarifede esas alınan bina inşaat metrekare birim

[23] Özbolat, *Temel Sigortacılık*, 100-101.

[24] Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap Sigorta Hukuku II*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016), 139; Mertol Can, *Birden Çok Sigorta*, (Ankara: İmaj Yayınevi, 2009), 20; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 258 vd.; Sayhan, *Sigorta Sözleşmelerinin Konusu*, 157 vd.; Ali Bozer, *Sigorta Hukuku*, (Ankara: BTHAE, 2007), 70; Mertol Can, “Yeni Değer Sigortası,” içinde *Ali Bozer’e Armağan* (Ankara: BTHAE:1998):175.

maliyet oranları gerekse sigorta bedelini sınırlandıran 640,000.-TL azami teminat tutarı sigortalıların gerçek zararının karşılanması için çok gerisinde kalmaktadır. Bununla birlikte tarifede, her bir hasarda, sigorta bedelinin %2'si oranında tenzili muafiyet uygulanacağı, DASK'ın muafiyet miktarını aşan kısımdan sorumlu olacağı ve muafiyet uygulaması açısından her bir 72 saatlik dönemin bir hasar olarak kabul edileceği düzenlenmiştir (m. 5).^[25]

ZDS genel şartlarında, sigorta bedelinin sigortalanan meskenin yeniden yapım maliyetini aşması halinde sigortanın bu bedeli aşan kısmının geçersiz olacağını ve sigorta süresi içinde durumdan haberdar olan DASK'ın, sigorta bedelini indirerek cari yıla ait fazla alınan primi gün esaslı üzerinden sigorta ettirene iade edeceğini öngören A.5 maddesi kapsamında aşkın sigorta yasağına yer verilmiştir. Ancak, sigortanın tarifeye belirlenen sınırlı teminat özelliğinin bir sonucu olarak uygulamada aşkın sigortaya ilişkin bir sorunla karşılaşılması olası değildir. Nitekim, genel şartlardaki düzenlemeden bağımsız olarak zaten TTK m. 1463/1'de düzenlenen emredici nitelikteki aşkın sigorta yasağının ve TTK m. 1486/1 kapsamındaki koruyucu hükümlerin ZDS bakımında da uygulanma kabiliyeti söz konusudur. Buna karşın genel şartlarda, TTK m. 1462'de aksi kararlaştırılabilen bir yedek hukuk kuralı olarak düzenlenen eksik sigortaya yer verilmemiştir. Bununla birlikte genel şartların C.2 maddesinde sözleşmenin düzenlenmesi aşamasında, sigortalının veya sigorta ettirenin, meskenin brüt yüzölçümü, yapı tarzı, adresi, geçmiş depremlerde hasar durumu gibi bilgilerde gerçeğe uygun olmayan beyanlarda bulunmasına bağlı olarak, DASK'a bir nevi eksik sigorta uygulamasına benzer yaptırım uygulama yetkisi tanınmıştır.^[26]

[25] Kamil Özbasan, "Zorunlu Deprem Sigortasında Sigorta Bedeli Kavramı İle Tarife Değişikliğinin Tazminat Tutarına Etkisine İlişkin Hukuki İnceleme," *İstanbul Barosu Dergisi* 97, no. 2 (Mart-Nisan 2023): 217.

[26] Eksik sigortada, meydana gelen kısmi zararın, sigorta bedelinin sigorta değerine oranı nispetinde karşılanması yaptırımı uygulanır. Tam ziya halinde ise sigorta değerinden eksik olan sigorta bedeli tamamen ödenir. Bkz. Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi II*, 154.

ZDS, depremin sebep olacağı katastrofik yıkım sonrasında devletin üzerindeki mali yükü hafifletmek ve düşük primlerle tesis edilen fondan yine belirli bir teminat dahilinde zarar görenlerin zararının karşılanması amacına dayandığından, belirlenen inşaat maliyetleri ve sigorta bedeli, bilinçli olarak sigorta değerinin altında tutulmuş ve eksik sigortaya yer verilmemiştir. Bu kapsamda *Şenocak* da ZDS'de menfaat değeri altında sigortaya ilişkin TTK hükmünün uygulanamayacağını, ancak eksik sigorta

ZDS kapsamında, bir mesken için verilebilecek azami teminat tutarı yapı tarzı ayırımı yapılmaksızın 25.11.2022 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere ilgili tarife kapsamında yükseltilmiş ve belirlenen azami teminat tutarının aşılamayacağı öngörülmüştür. Ancak, tarife değişikliğinden önce akdedilen sözleşmelerde hangi sigorta bedelinin geçerli olduğu belirtilmemiştir.

Sorumluluk sigortası niteliği arz eden diğer zorunlu sigortaların çoğunun ikincil mevzuatlarında, tarife değişikliklerinden önce akdedilen sözleşmelerde sigorta bedelinin ne şekilde tayin edileceğine değinilmiştir. Birkaç istisna haricinde bu sigortalarda mer'î tarife ve talimat ile belirlenen teminat tutarlarının yürürlükteki sigorta sözleşmeleri bakımından ek bir prim veya zeyilnameye gerek olmaksızın uygulanacağı belirtilmiştir.^[27]

hükümlerinin zorunlu deprem sigortasıyla karşılanamayan zararların sigortalandığı ihtiyari deprem sigortalarında söz konusu olabileceğini belirtmekte ve ZDS açısından ilk riziko sigortasının öngörüldüğünden bahsetmektedir. Bkz. Kemal Şenocak, "Menfaat Değeri Altında Sigorta," *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 4 (2000):12; Özbasan "Zorunlu," 206-207.

İlk riziko sigortası (İlk Hasar-İlk Ateş/ First Loss Insurance) sigorta edilecek rizikonun, toplam değerinden ziyade, sigortalı ve sigortacının aralarında anlaşarak belirledikleri bir değer üzerinden yapılan sigortadır. Bu bağlamda sigorta bedelinin gerçek değer altında belirlendiği eksik sigortanın söz konusu olduğu poliçelerde de prim tasarrufu olmakla birlikte, iki sigorta bakımından yaklaşım farklılığı mevcuttur. Nitekim ilk hasar sigortası, muhtemel hasar miktarı göz önüne alınarak yapılmakta ve sigortacı sadece sigorta bedeline kadar olan hasarları, malın gerçek değerine bir oranlama yapmaksızın karşılamaktadır. Bkz. *Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Reasürans TAŞ Yayınları (2004), 113, madde "First Loss Insurance."

[27] Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Tarife Uygulama Esasları Hakkında Yönetmelik m. 24, Tehlikeli Maddeler İçin Yaptırılacak Zorunlu Sorumluluk Sigortalarına İlişkin Tarife Ve Talimatı m. B.4, Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Tarife Ve Talimat Tebliği m. 5, bu yönde hüküm içermekteyken; Özel Güvenlik Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası bakımındansa teminat değişikliği halinde 15 gün içinde zeyilname düzenlenerek mevcut poliçelerin yeni teminat limitlerine göre revize edilmesi, aksi halde sigortacının sorumluluğunun eski teminat tutarı ile devam edeceği öngörülmüştür. İlgili genel şartlar için Bkz. Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Mevzuatı, Erişim 3 Mart 2023, <https://www.tsb.org.tr/tr/mevzuat>; ayrıca Özbasan "Zorunlu," 210 vd.

ZDS'de ise sadece geçmiş bazı Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğlerin^[28] “Teminat” kenar başlıklı ilgili geçici maddelerinde konuya değinilmiştir. Bahse konu düzenlemelerde ilgili tebliğin yayımı tarihi öncesinde akdedilen ve teminat başlangıç tarihinin ilgili tebliğin yürürlük tarihi ve sonrası olan sigorta sözleşmelerinin, herhangi bir ek prim alınmaksızın ilgili Tebliğ kapsamındaki teminatlara tâbi olacağı belirtilmiştir.^[29] Bu düzenlemelere göre ancak, bahse konu tebliğlerin yayımı tarihi öncesinde akdedilen fakat sözleşmenin teminat başlangıç tarihinin ilgili tebliğin yürürlük tarihi ve sonrası olan sigorta sözleşmelerinin, herhangi bir ek prim alınmaksızın yeni tarifede belirlenen limit dahilinde teminat sunduğu; buna karşın mefhumu muhaliften sözleşmenin teminat başlangıç tarihinin ilgili tebliğin yürürlük tarihi öncesi olan ve tebliğin yayın tarihinden önce akdedilen sözleşmelerin ancak ek primle yeni tarifede belirlenen limit dahilinde teminat sunacağı sonucuna varılmaktadır.^[30]

İlgili düzenlemeler kapsamında, herhangi bir ek prim almaksızın yenilenen tarifede belirlenen sigorta bedeli üzerinden tazminat ödemesinin gerçekleşmeyeceği anlaşılmaktadır. SEDDK da zorunlu deprem sigortası

[28] Bkz. 27.12.2019 tarih ve 30991 sayılı RG, 19.01.2021 tarih ve 31369 sayılı RG ve 17.11.2021 tarih ve 31662 sayılı RG. Ayrıca ZDS tarife bilgileri için Bkz. Doğal Afet Sigortaları Kurumu, Erişim 1 Mart 2023, <https://dask.gov.tr/tr/tarife>.

[29] Buna karşın, 03.10.2001 tarih ve 24542 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan daha eski tarife değişikliğinde ise; anılan tarife değişikliğinden önce yapılmış sigorta sözleşmeleri için, sözleşmede belirtilen sigorta bedelinin sözleşmenin sona ermesine kadar geçerliliğini koruyacağı öngörülmüştür. Bkz. Şaban Kayıhan, “Zorunlu Deprem Sigortası,” *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi VIII* (2004):506.

[30] İlgili Tebliğdeki düzenlemelerin TTK'nin, aksine sözleşme yoksa sigortacının sorumluluğunun primin veya ilk taksitinin ödenmesi ile başlayacağını öngören 1421. maddesi kapsamında da ele alınması gerekir. Zira, sigorta ettirenin prim borcunu ödediği ve ilgili tebliğlerin yayımı tarihi öncesinde akdettiği bir sözleşmede teminat başlangıç tarihinin ilgili tebliğin yürürlük tarihi ve sonrası olarak öngörülmesi, 1421. maddenin sigorta ettiren, sigortalı ve lehtar aleyhine değiştirilemeyeceğini, aksi halde Kanun hükümlerinin uygulanacağını belirten 1452. maddedeki koruyucu hükümlere aykırılık teşkil edecektir. Bkz. Can, *Türk Özel Sigorta Hukuku*, 306; Kemal, Şenocak, “Geçici Sigorta Himayesi (Geçici Güvence),” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 3* (1999):51-53; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 309 vd.

kapsamında DASK tarafından yapılacak avans ödemelerine ilişkin yayınlanmış olduğu 2023/10 Sayılı Genelgede^[31], 06.02.2023 tarihinde vuku bulan depremler sonrasında ödenecek avans ödemelerinde 05.03.2022 yürürlük tarihli poliçelerde sigorta bedeli hesabına esas metrekare bedellerini tarife değişikliği öncesi rakamlar üzerinden esas almıştır. İlaveten SEDDK, depreme ilişkin sıkça sorulan sorulara cevap bağlamında SBM üzerinden yayınladığı bildiride zeyilname yaptırılmadığında, poliçedeki sigorta bedeli güncellenmeyeceğinden hasar durumunda tazminat ödemelerinin eski teminat limiti üzerinden yapılacağını ifade etmiştir.^[32]

ZDS, katastrofik bir risk olan depreme bağlı geniş çaplı ve yüksek miktarda hasarların devletin üzerinde oluşturacağı yükü hafifletmek amacıyla dayalı olarak, minimum primle düşük teminatlar sunmaktadır. ZDS’de, tarifede belirlenen oranlar üzerinde sigorta ettirenin azami teminat limitlerini ve rayiç değerler dahilinde sigorta bedelini belirleyebilmesi mümkün değildir. Bazı zorunlu sorumluluk sigortalarında olduğu gibi, güncellenen tarife bedellerinin ek prim almaksızın doğrudan tüm sigortalılar açısından uygulanacağına ilişkin açık bir hükme ZDS açısından yer verilmemiştir. Ayrıca DASK’ın kuruluş amacı ve özel yapısı ile daha önceki tarife değişikliklerinde yer alan düzenlemeler bir bütün olarak yorumlandığında, ilave bir prim almaksızın, güncellenen tarife üzerinden sigorta tazminatının ödemesi uygun bir yaklaşım olmayabilir.^[33] Buna karşın her ne kadar DASK özel amaçlı kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluş vasfında ise de, yürüttüğü sigortacılık faaliyeti nedeniyle 6305 sayılı Kanuna ilişkin istisnai hükümler saklı kalmak kaydıyla, mahiyetine uygun olduğu ölçüde ilgili sigortacılık mevzuatına tâbidir.

TTK m. 1425/3’te “...Kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça, genel şartlarda sigorta ettirenin, sigortalının veya lehtarın lehine olan bir değişiklik hemen ve doğrudan uygulanır. Ancak, bu değişiklik ek prim alınmasını gerektiriyorsa, sigortacı değişiklikten itibaren sekiz gün içinde prim

[31] Türkiye Sigorta Birliği, Erişim 4 Mart 2023, <https://tsb.org.tr/tr/announcement/zorunlu-deprem-sigortasi-kapsaminda-dogal-afet-sigortalari-kurumu-tarafindan-yapilacak-avans-odemelerine-iliskin-genelge-2023-10>.

[32] Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Erişim 4 Mart 2023, <https://www.sbm.org.tr/upload/Sbm/slider/seddk-sss.pdf>.

[33] Aksi yönde Bkz. Özbasan “Zorunlu,” 213 vd.

farkı isteyebilir. İstenilen prim farkının sekiz gün içinde kabul edilmemesi hâlinde sözleşme eski genel şartlarla devam eder...” hükmüne yer verilmiştir. Bununla birlikte, TTK m. 1423/1’de sigorta sözleşme süresince sigorta ilişkisi bakımından önemli sayılabilecek olayların ve gelişmelerin sigortalıya yazılı olarak bildirilmesi aydınlatma yükümlülüğü kapsamında sigortacının edim yükümlülükleri arasında sayılmıştır.^[34] Hukukumuzda bilgilendirme yükümlülüğü bütün sigorta sözleşmeleri için öngörülmüş olduğundan ZDS de bu kapsamdadır.^[35] Ayrıca ilgili hükümler, TTK m. 1452/3 kapsamında sigorta ettiren aleyhine değiştirilemez niteliktedir.^[36]

Bahse konu düzenlemeler ışığında, güncellenen tarifede belirtilen teminat limitlerinin zeyilname düzenlenerek ek prim ödenmesi suretiyle geçerli olacağı kabul edilse de, bu noktada TTK m.1425/3 hükmünün uygulanması gereklidir. ZDS piyasa koşulları dahilinde gerçek zarar bedelini karşılamaktan uzak olmasına karşın, azami teminat limitlerinde yapılan

[34] Mehmet Özdamar, *Sigortacının Sözleşme Öncesi Aydınlatma Yükümlülüğü*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2009), 127-128; Serdar Demirci, “Sigorta Sözleşmelerinde Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Problemi,” *Sigorta Araştırmaları Dergisi* 7 (2010): 76 vd.

[35] 6102 sayılı TTK öncesinde zorunlu sigortalar ile devlet destekli sigortaların, sadece sözleşme öncesinde öngörülen bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin hükümlerin uygulama kapsamı dışında tutulmasına karşın, 03.07.2012 tarihli Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğünün Kapsamına İlişkin 2007/18 Sayılı Genelgenin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin mülga 2012/8 Sayılı Genelgede; 1423 maddede, sigortacı ve acentesinin sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamı, herhangi bir sigorta branşı, riziko türü veya sigorta sözleşmesi açısından daraltılmadığından, Kanunun amir hükmünün tüm sigorta branşları, riziko türleri veya sigorta sözleşmeleri açısından tatbik edilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Tarife değişikliğine ilişkin bilgilendirme hususu ise sözleşme öncesi bilgilendirmeden ziyade sözleşme süresince sigorta ilişkisi bakımından önem arz eden bir durum olarak, zaten mülga 2007/18 sayılı Genelgedeki istisna kapsamına alınmamıştır. Bilgilendirme hususuna ilişkin mer’i 2022/14 sayılı Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Genelgede de bilgilendirmenin şekline ilişkin 2. madde kapsamına zorunlu sigortalar da dahil edilmiştir. Bkz. Lexpera, Mevzuat, Genelgeler, Erişim 5 Mart 2023, <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/genelgeler/sigorta-sozlesmelerinde-bilgilendirmeye-iliskin-yonetmeligin-uygulanmasi-hakkinda-genelge-iii-2012-9>.

[36] Kübra Yetiş Şamlı, “Sigortacının Aydınlatma Yükümlülüğünü Düzenleyen TTK m. 1423 Hükmüne İlişkin Bazı Değerlendirmeler,” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22 (2016): 2983 vd.

artışlardan sigortalıları mahrum kılmak, sigortanın ve DASK'ın amacıyla örtüşmemektedir. Bu nedenle, DASK en geç güncellenen tarifenin yürürlük tarihinden itibaren hak düşürücü nitelikteki sekiz gün içinde prim farkını istemek suretiyle sigortalının lehine olan değişikliği hemen ve doğrudan uygulamalıdır. Sigorta ettiren prim farkını kabul ederse sözleşme değişecek; kabul etmez veya talebe yanıt vermezse sözleşme önceki şekliyle yürürlükte kalacaktır^[37]. Prim farkının istenmesi DASK'ın sorumluluğunda olduğundan, böyle bir talebin iletilmediği hallerde değişikliğin sigortalı lehine uygulanması gerekecektir.

DASK'ın teknik işleri ile işletmeye ilişkin iş ve işlemlerinin, yangın ve doğal afetler branşında ruhsatı bulunan sigorta veya reasürans şirketleri arasından Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenecek bir şirket tarafından teknik işletici sıfatıyla yürütülmesi öngörülmüştür (ASK m. 6/1). Bu görev 2020 itibarıyla Türk Reasürans A.Ş. tarafından yürütülmektedir^[38]. DASK Çalışma Esasları Yönetmeliği'nde Kurum tarafından verilen zorunlu deprem sigortası ve diğer sigorta teminatlarının, Kurum tarafından doğrudan satış uygulamaları yoluyla veya Kurum nam ve hesabına sigorta sözleşmesi yapmaya yetkili sigorta şirketleri ve bu şirketlerin acenteleri tarafından sunulacağı ve Kurum nam ve hesabına sigorta sözleşmesi yapmaya yetkili sigorta şirketlerinin ve bu şirketlerin acentelerinin uyması gereken esasların^[39] sigorta şirketleri ile yapılacak sözleşmede belirleneceği hüküm altına alınmıştır (m. 23/1, 3). Yönetmelikte poliçeyi düzenleyen sigorta şirketinin, sigorta sözleşmesinin bitiminden önce elektronik posta, kısa mesaj (SMS) veya çağrı merkezi kanalıyla sözleşmenin sona ereceğini ve yeni bir sigorta yaptırma zorunluluğunu sözleşme sahiplerine bildireceği öngörülmüştür

[37] Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi I*, 255.

[38] Hazine ve Maliye Bakanlığı, DASK'ın iş ve işlemlerinin yürütülmesi amacıyla şartları önceden belirlenen bir teknik işleticiyle en fazla beş yıllık süre için sözleşme yapmaktadır. Teknik İşletici anlaşmaları kapsamında DASK'ın Teknik İşletici görevini 2000-2005 yılları arasında Milli Reasürans, 2005-2020 yılları arasında Eureko Sigorta yapmıştır. Bkz. Doğal Afet Sigortalıları Kurumu, Erişim 1 Mart 2023, <https://dask.gov.tr/tr/teknik-isletici>.

Çalışmamızın kapsamı itibarıyla DASK'ın işleyişine ilişkin esas ve usullere detaylıca değinilmemiştir. Ancak bilhassa, DASK'ın bilgilendirme yükümlülüğünün ifası kapsamında Kurumun işleyişine ilişkin kısa bir bilgi verilmesi zaruret arz etmiştir.

[39] Yongalık, "Zorunlu," 171 vd; Barlas, "Afet," 142 vd.

(m. 23/2). İlgili hüküm, 6305 sayılı Kanun kapsamındaki bina ve bağımsız bölümlerin malik veya intifa hakkı sahiplerine getirilen zorunlu deprem sigortası yaptırma ve her yıl yenileme zorunluluğunun ifasının sağlanmasına yönelik bir düzenleme içermektedir (ASK m.10/3).

Genel şartlarda ise DASK veya adına yetkili kıldığı sigorta şirketinin yapacağı bildirimlerin, taraflara imza karşılığı elden verilen mektupla ya da sigorta ettirenin poliçede gösterilen adresine veya bu adres değişmişse, son bildirilen adresine yazılı olarak yapması gerektiği belirtilmiştir (C.5). Bu bağlamda, genel şartlardaki tebliğ ve ihbarlara ilişkin düzenleme ile Yönetmelikteki yeni bir sigorta yaptırma zorunluluğunun bildirilmesine yönelik hüküm arasında farklılık yaratılmıştır. Uygulamada ise, Yönetmeliğin m. 23//2 hükmüne göre DASK'ın acentesi konumundaki sigorta şirketleri, kendilerine tevdi edilen bildirim yükümlülüğünü cep telefonlarına iletilen SMS yoluyla gerçekleştirmektedir.^[40]

Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik dahilinde de bilgilendirme yükümlülüğünün sigorta sözleşmesinin kurulmasından önce başlayacağı, sözleşmenin geçerli olduğu süre içinde devam edeceği, bilgilendirmenin sözlü ve yazılı şekilde yerine getirileceği, ancak yazılı olarak yapılmasının esas olduğu düzenlenmiştir. Bununla birlikte günümüz teknolojik olanakları gözetilerek işin mahiyetinin gerektirdiği durumlarda kalıcı veri saklayıcısı aracılığı (KVS) ile bilgilendirmenin yapılabilmesine; sigortacının çağrı merkezi veya telefon aracılığıyla yapacağı bilgilendirmenin görüşmenin manyetik veya dijital ortamda kayıt altına alınmış olması şartıyla bilgilendirmenin sözlü olarak da yapılmasına olanak tanınmış ve ispatı sigortacıya yüklenmiştir.^[41]

2022/14 sayılı Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Genelgede de işin mahiyetinin gerektirdiği hallerde zorunlu sigortalarda da SMS gibi KVS aracılığıyla bilgilendirme yapılabileceği belirtilmiştir. Zeyilname düzenlenerek sözleşme şartlarında değişiklik yapılması halinde ise, sadece sigorta ettirenin talebi varsa ilave

[40] Özbasan “Zorunlu,” 217.

[41] İrem Aral Eldeleklioğlu, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Sigorta Ettirenin Sözleşme Yapılmasında Beyan Yükümlülüğü,” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 18 (2012): 729; Şamlı, “Sigortacının,” 2989 vd.

bir bilgilendirme metnine gerek duyulmuş, bu halde de tarafların talebine göre bilgilendirmenin KVS ile yapılmasına izin verilmiştir (m. 2/3, ve 7/2).

Genel işlem şartlarının hukuki mahiyetine ilişkin tartışmaların detayına girmeksizin, DASK'ın bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin sorumluluğunu ve TTK m. 1425/3'te öngörülen prim farkının talep edilmesine yönelik bildirim ifasını asgari düzeyde ilgili yönetmeliklerde öngörülen usul dahilinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu usulün işletilip işletilmediğinin ispatı DASK'ın sorumluluğunda olmakla kaydıyla, bildirim yükümlülüğünün yerine getirildiğinin ihtilafı halinde sigorta ettiren lehine yorum yapılmalı ve gerekirse yazılı bildirim şartı aranmalıdır.^[42]

Netice itibarıyla, DASK'ın bildirim yapıldığını ispatlanması şartıyla tarife değişikliğine ilişkin prim farkını istediği, sigorta ettirenin yanıt vermediği ya da prim farkını ödemeyi kabul etmediği hallerde sözleşmenin eski, aksi hallerde ise yeni tarifeye göre teminat sunduğu kabul edilmelidir.

D) ZDS KAPSAMINDA POLİÇE YENİLEMELERİ

ZDS sözleşmesinin süresi bir yıl olarak belirlenmiştir (GŞ m. A.7). İlâveten 6305 sayılı Kanunda, kapsam dahilindeki binalar ve bağımsız bölümler için malikler veya intifa hakkı sahipleri^[43] tarafından yaptırılacak zorunlu sigortanın her yıl yenilenmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.^[44] Bu kapsamda

[42] DASK'ın sosyal işlevi dikkate alındığında uygulanacak hukuk kurallarının yorumunda sigortalıların menfaati ile DASK'ın ihdasındaki kamu yararı gözetilmelidir. Bu surette DASK'ın teminat miktarı yükseldiğinde sigortalıyı zeyilname ile teminat limitini artırması için, ispat yükü ve sorumluluğu kendine ait olmak üzere, poliçe akdedilirken sigortalının beyan yükümlülüğü uyarınca belirttiği telefon numarası üzerinden SMS ile bilgilendirmesi kanaatimizce günümüz koşullarında yeterli görülmelidir.

[43] Barlas, "Afet," 130 vd.

[44] ZDS'nin yaptırılmamasının ve yenilenmemesinin mevzuatımızda herhangi bir yaptırımsal karşılığı yoktur. Ancak ZDS kapsamına giren binalar ve bağımsız bölümlerle ilgili su ve elektrik abonelik işlemlerinde DASK poliçesi istenmektedir. Ayrıca tapu müdürlükleri, maliklerin veya intifa hakkı sahiplerinin taleplerine bağlı olarak tapu kütüğünde ZDS'ye tâbi bağımsız bölümler ve binalarla ilgili tescil işlemlerini veya tapuya kayıtlı taşınmazın kayda tâbi olmayan bir taşınmaza dönüşmesi hâli hariç olmak üzere terkin işlemlerini, zorunlu deprem sigortasının yaptırıldığı ve işlem tarihi itibarıyla geçerli olduğu belgelenmedikçe yapmamaktadır. Gerekli kontrol mekanizmasının sağlanması amacıyla mahallî idareler dâhil kamu kurum

sözleşme süresinin hitamında yenilenmeyen poliçelerde sorumluluğun ne şekilde kime ait olacağı önemli bir meseledir.

Poliçe yenilemelerine ilişkin bireysel kredilerle bağlantılı olan zorunlu veya ihtiyari sigorta ürünleri açısından özel bir mevzuat düzenlemesi yer almaktadır. Bireysel Kredilerle Bağlantılı Sigortalar Uygulama Esasları Yönetmeliği,^[45] Türkiye’de faaliyet gösteren her türlü kredi kuruluşunun sağladığı bireysel kredilerle bağlantılı yaptırılan ihtiyari veya zorunlu sigortalar ile bu kapsamda verilecek teminatları düzenlemektedir. Yönetmelik dahilinde, SK’nin 13. maddesi veya ilgili diğer kanunlar ile ihdas edilen zorunlu sigortalar kapsama alındığından ZDS poliçe yenilemeleri de bu çerçevede değerlendirilmektedir.

Yönetmeliğin 7. maddesinde kredi ile bağlantılı olarak yapılacak sigortalar konusunda, kredi sözleşmesi yapılmadan önce, kredi kuruluşu tarafından kredi kullanana esasen yazılı olarak bilgi verileceği, ancak kişilerin fiziki olarak karşı karşıya gelmesinin söz konusu olmadığı hallerde veya işin mahiyetinin gerektirdiği durumlarda KVS^[46] aracılığıyla veya görüşmenin manyetik veya dijital ortamda kayıt altına alınması kaydıyla çağrı merkezi veya telefon vasıtasıyla bilgilendirme yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

Poliçe yenilemeleri bakımından, 12. maddede kredi bağlantılı sigortalarda, kredi vadesi boyunca yenileme sorumluluğu kredi kullanana, sigorta sözleşmesinin yenilenmesine ilişkin bildirim yapma sorumluluğu ise her

ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilere, sigorta yükümlülerinin saptanmasına ve izlenmesine yönelik olarak Kurum tarafından kendilerinden istenecek bilgileri belirli aralıklarla ve düzenli olarak vermek zorunluluğu yüklenmiştir (ASK m.11).

[45] Mevzuat Erişim Sistemi, Resmi Gazete Tarihi: 13.03.2015 Resmî Gazete Sayısı: 29294, Erişim 5 Mart 2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20599&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>.

[46] Yönetmelikte KVS tanımına, sigorta ettirenin, sigortalının ve sigortadan faydalanacak kişilerin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkan veren kısa mesajlar da dahil edilmiştir (m 3/1(k)). Sigorta sözleşmesinin akdi sonrasında da kredi kuruluşu tarafından kredi kullanan kişiye ilgili sigorta sözleşmesine ilişkin mevzuattan kaynaklı hakları konusunda poliçenin yürürlüğe girmesiyle eş zamanlı olarak kısa mesaj veya Kurumca belirlenecek iletişim araçları ile bilgi verileceği, yapılacak bilgilendirmelerin usul ve esaslarının SEDDK tarafından belirleneceği belirtilmiştir.

durumda kredi kuruluşuna yüklenmiştir. 31.12.2016 tarih ve 29935 (3 Mükerrer) sayılı RG'de yayınlanan ZDSTTT'de ise bankalar tarafından kullandırılan konut kredileri ile bağlantılı olarak yaptırılması gereken ZDS'nin, konut kredisi kullanan tarafından yaptırılmaması halinde, krediyi veren banka tarafından sigortalıya bilgi verilerek yapılacağı ve kredi süresince poliçenin sigortalı tarafından yenilenmemesi durumunda, banka tarafından sigortalıya bilgi verilerek ilgili poliçenin yenilenmesinin gerçekleştirileceği öngörülmüştür. SEDDK tarafından yayınlanan 21.02.2022 tarihli Bireysel Kredilerle Bağlantılı Sigortalar Uygulama Esasları Yönetmeliğinin Bazı Maddelerin Uygulanmasına Hakkında 5/2022 sayılı Genelgede de, aynı hüküm tekrar edilmiştir^[47]. Hal böyleyken, ilgili düzenlemeler kapsamında yenilenmeyen poliçelerde, her durumda sigorta sözleşmesinin yenilenmesine ilişkin bildirim yapma sorumluluğu kredi kuruluşuna bırakılmışken; bildirimle rağmen yenilenmenin yapılmaması halinde de sigortalının bilgisi dahilinde ilgili poliçenin yenilenmesi bankanın sorumluluğundadır. Bu durumda ZDS poliçesi yenilenmeyen sigortalıların, sigorta sözleşmesinden mahrum kaldıkları dönemde tazminat bedelini ilgili kredi kuruluşundan talep etmeleri imkan dahilindedir.^[48]

Bireysel kredilerle herhangi bir bağlantısı olmayan ZDS poliçelerinin yenilenmesinde ise sorumluluk bizatihi 6305 sayılı Kanun kapsamındaki bina ve bağımsız bölüm maliklerine aittir. Genel şartlarda da malikler veya varsa intifa hakkı sahiplerinin, sigorta sözleşmelerini her yıl yenilemek zorunda olduğu, poliçenin yenilenmemesi durumunda DASK'ın

[47] Türkiye Sigorta Birliği, Erişim 4 Mart 2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/BKBS_Genelge_2022-5_Wb9XFqT.pdf.

[48] “*Dava, DASK poliçesinin yenilenmemesinden kaynaklanan maddi tazminatın kredi veren bankadan ve sigorta şirketinden tazmini istemine ilişkindir. Somut olayda, (her ne kadar DASK sigortasını yapan başka bir sigorta şirketi olsa da) davalı bankanın, zorunlu olan bu sigortanın da yenilenmesi için davacıya bilgilendirme yapması gerektiğinden kusuru vardır. Ne var ki davacı sigortalının da, zorunlu olan DASK sigortasının süresinin dolup dolmadığını takip etme ve sigortayı yenileme konusunda kendisine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmediğinden müterafik kusuru vardır. Bu durumda mahkemece, açıklanan bu maddi ve hukuksal olgular ışığında, Bireysel Kredilerle Bağlantılı Sigortalar Uygulama Esasları Yönetmeliği'nin 5/2 ve 6/2.maddeleri değerlendirilerek, hasil olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekir.*” Yargıtay 17.Daire, E.2015/10834, K.2018/1120, 20.02.2018 (Corpus Mevzuat ve İçtihat Programı).

teminata ilişkin sorumluluğunun poliçede belirtilen bitiş tarihi itibarıyla sona ereceği belirtilmiştir (m. C.1). Bununla birlikte poliçe yenilemelerinde, tarife değişikliğinde sigorta bedelinin tespitine ilişkin yapılan açıklamalar dahilinde, ZDS poliçesini düzenleyen DASK nam ve hesabına sigorta sözleşmesi yapmaya yetkili sigorta şirketleri ve bu şirketlerin acenteleri sözleşmenin bitiminden önce elektronik posta, kısa mesaj (SMS) veya çağrı merkezi kanalıyla sözleşmenin sona ereceğini ve yeni bir sigorta yaptırma zorunluluğunu sözleşme sahiplerine bildirmek zorundadır. Bu bağlamda bilhassa sigorta şirketinin bilgilendirme yükümlüğünü yerine getirmiş olması büyük önem arz edecektir. Bilgilendirmenin yazılı olarak yapılması esas olsa da, işin mahiyetinin gerektirdiği durumlarda, ispatı sigortacıya ait olmak üzere, bilgilendirmenin usulüne ve amacına uygun şekilde KVS gibi başka yöntemlerle yapılmasına izin verilmiştir. Dolayısıyla, ZDS poliçesinin yenilenmesine ilişkin sorumluluk sigorta ettirene aitken; sigorta şirketinin poliçenin yenilenmesine ilişkin bilgilendirme yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmediği hallerde sorumluluğu söz konusudur.^[49]

II. İHTİYARİ DEPREM SİGORTALARI

Deprem ve deprem sonucu meydana gelen yangın, infilak, tsunami ve yer kaymasının doğrudan neden olacağı maddi zararların belirlenen bir limit dahilinde ve kapsam içindeki yapılar bakımından teminat altına alındığı ZDS yanında, isteğe bağlı sigorta sözleşmeleri ile de deprem riskine karşı güvence sağlanması mümkündür. Hem zarar sigortaları hem de bu başlık altında detaylandırılacağı üzere can sigortaları özelinde akit tarafların karşılıklı anlaşmaları neticesinde deprem riski sözleşme kapsamına dahil edilebilir.

[49] Bazı yargı kararlarında, poliçe yenilemesine ilişkin bildirimde bulunmayan sigorta şirketlerinin DASK poliçelerinin düzenlenmesi hususunda sadece aracı oldukları, tazminat ödenmesi konusunda hiçbir yükümlülükleri bulunmadığı, poliçe yenilemeleri hususunda sigortalıyı uyarma görevlerinin olmadığı yönündeki savunmaları dahilinde, sigortalıların tazminat talepleri sıklıkla reddedilmiştir. Sigorta şirketleri DASK nam ve hesabına sözleşme akdeden aracı kurumlar olup, kendi aralarındaki sözleşme ilişkisi çerçevesinde rücu hakları saklı kalmak kaydıyla, poliçe yenilemesine ilişkin mevzuatın aradığı bildirim yapılmadığı hallerde DASK'ın da aracı sigorta şirketlerinin de sorumluluğu kabul edilmelidir. İlgili kararlar için Bkz. Yargıtay 17. Daire, E. 2014/21765, K.2017/4185, 18.04.2017; Yargıtay 17. Daire, E.2016/1557, K.2019/3339, 20.03.2019 (Corpus Mevzuat ve İçtihat Programı).

Mal sigortaları kapsamında yangın, yangına bağlı kâr kaybı, inşaat ve montaj (all risk /tüm riskler) ile elektronik cihaz ve makine sigortalarında, depreme bağlı zararlar, poliçeye deprem ve yanardağ püskürtmesi teminatının eklenmesi suretiyle sağlanmaktadır. Bu şekilde tanzim edilen poliçelerde İhtiyari Deprem ve Yanardağ Püskürtmesi Teminatına İlişkin Tarife ve Talimat (İDYPTİTT) hükümleri uygulanmaktadır.^[50]

Zorunlu deprem sigortası kapsamında yer almayan bina ve bağımsız bölümlerde, deprem teminatı, yangın sigortasına ek olarak^[51], bu sigortayı akdeden şirket tarafından yangın sigortası sözleşmesinin bitim tarihini aşmamak üzere verilmektedir. Sigorta bedelinin belirlenmesi, muafiyet uygulamaları vb. hususlar ilgili tarife ve talimat kapsamında detaylı şekilde açıklanmıştır.

6305 sayılı Kanun kapsamında yer alan yapılar bakımındansa, yeniden yapım değeri, ZDS ile verilen teminat tutarının üzerinde ise, bu tutarın

[50] Bkz. Türkiye Sigorta Birliği, Erişim 4 Mart 2023, <https://www.tsb.org.tr/tr/duyuru/ihiyari-deprem-ve-yanardag-puskurmesi-teminatina-iliskin-tarife-ve-talimat>.

[51] Yangın Sigortası Genel Şartlarında, deprem riski doğrudan teminat kapsamında yer almamakla birlikte, "A.3- Ek Sözleşme İle Teminat Kapsamına Dahil Edilebilecek Haller ve Kayıplar" başlığı altında (1.3- Deprem ve Yanardağ Püskürtmesi) ek teminat olarak kapsama dahil edilebilmektedir.

Sigorta Sözleşmesi Konusu Teminatların Veriliş Şekline İlişkin 2007/9 Sayılı Genelgede belirtildiği üzere paket poliçe ile genel şartların ek teminat verilerek genişletilmesi hukuki açıdan birbirinden farklıdır. Ek teminat ana teminata bağlı olarak verilir. Ek teminatın ana sözleşmeden bağımsız herhangi bir hukuki geçerliliği yoktur. Ek teminat ana teminata ve ana sigortanın genel şartlarına bağlıdır. Ek teminatın devreye girebilmesi ve sona ermesi, asıl sözleşme ile teminat altına alınan rizikonun gerçekleşmesi ve sona ermesiyle mümkündür. Bu nedenle, deprem (ve yanardağ püskürtmesi) ancak yangın sigortası kapsamında ek teminat olarak sunulmaktadır. Buna karşın uygulamadaki ismiyle konut paket sigortalarında, usul ekonomisi gereği birbirinden farklı teminatlar bir arada yer almakta; her bir sözleşmenin konusu, kapsamı, coğrafi sınırı vb. kendi genel şartları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, paket poliçede yer alan sözleşmelerin birbirleriyle ilgisi bulunmadığı gibi, her bir sözleşme de diğerinden bağımsızdır.

Hal böyleyken konut poliçelerinde deprem riski yangın sigortası ek teminatı, yangın sigortası ise paket poliçe kapsamında temin edilmektedir. Bkz. Türkiye Sigorta Birliği, Erişim 4 Mart 2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/Sigorta_Sozlesmesi_Konusu_Teminatlar%C4%B1n_Verilis_Sekline_Iliskin_Genelge_2007-9.pdf.

üzerindeki kısım için, ZDS'nin yapılmış olması kaydıyla ihtiyari deprem ve yanardağ püskürmesi sigortası yapılabilir.^[52] İlgili tarifede bu durumda deprem ve yanardağ püskürmesine konu sigorta bedelinin (artan sigorta bedeli), bina yangın sigorta bedeli ile ZDS sigorta bedeli arasındaki farkı içereceği, yangın sigorta bedelinin ise sigortacı ile sigortalı arasında mutabakatla belirlenip, bu bedele hasar gerçekleştikten sonra itiraz edilemeyeceği öngörülmüştür^[53]. Yalnızca bina içindeki eşyaların deprem riskine karşı teminat altına alınması halinde ise ZDS şartı aranmamalıdır. Nitekim ZDS, teminat kapsamı itibarıyla sadece belirlenen bina ve bağımsız bölümlerin yeniden inşasını içermektedir. Yangın sigortası genel şartları dahilinde, deprem ve yanardağ püskürmesinin ek teminat olarak alındığı durumlarda ise depremin, yanardağ püskürmesinin, yangının, yıldırımın, infilakın veya yangın ve infilak sonucu meydana gelen duman, buhar ve hararetin *sigortalı mallarda doğrudan neden olacağı maddi zararlar*, sigorta bedeline kadar temin olunmuştur. (YSGŞ, A.I- Sigortanın Kapsamı). Bununla birlikte, Yangına Bağlı Kâr Kaybı Sigortası Genel Şartlarında ise, yangın sigortası ile birlikte verildiği takdirde yangın poliçesine eklenecek Deprem ve Yanardağ Püskürmesi Klozunun; YSGŞ hükümleri saklı kalmak kaydıyla; deprem, deniz depremi (tsunami) ve yanardağ püskürmesinin *doğrudan veya dolaylı neden olacağı* yangın, infilak, yer kayması veya toprak çökmesi sonucu meydana gelenler dahil bütün zararlarla, temeller ve istinat duvarlarını teminata ilave ettiği görülmektedir. Bu kapsamda depreme bağlı yangın ve patlama zararları da dahil, bilhassa ticari ve sına rizikolarda doğrudan ve dolaylı bütün

[52] ZDS tarife ve talimatlarında ZDS yapılan bağımsız bölüm veya binaların yeniden yapım değerinin tarifeye göre hesaplanan sigorta bedelinden yüksek olması durumunda söz konusu sigorta bedelini aşan kısım için ZDS yapılmış olması kaydıyla, sigorta şirketleri tarafından ihtiyari deprem sigortası yapılabileceği öngörülmüştür. Burada ihtiyari deprem teminatı içeren tüm sigorta poliçeleri yapılırken sigorta şirketleri tarafından ZDS'nin varlığının kontrol edileceği, ZDS yapılmamışsa sigortalıya bilgi verilerek ilgili sigorta şirketi tarafından ZDS'nin yapılacağı belirtilmiştir (m. 9).

[53] İhtiyari deprem sigortasına konu bedel, sigortalı ve sigortacının ortak iradesiyle belirlenen değer üzerinden yapılan mutabakatlı sigortaya konu edilmiştir. Ancak bilhassa, yukarıda açıklandığı üzere, tarife değişikliği nedeniyle DASK tarafından ödenecek ZDS tazminat bedelinde ihtilaf yaşandığı hallerde, ihtiyari deprem sigortasına konu tazminat bedeli de tartışmalı hale gelecektir.

zararlara karşı koruma sağlanmaktadır^[54]. Buna karşın YSGŞ, deprem veya yanardağ püskürmesinin sebebiyet vereceği yangın ve infilaklarda, sigortalı şeylerin kaybolmasından doğan zararları teminat dışı bırakmıştır.

İDYPTİTT kapsamında deprem ve yanardağ püskürmesi teminatı içermeyen inşaat ve montaj sigorta poliçesi düzenlenemeyeceği öngörülmüştür. Elektronik Cihaz Sigortaları Genel Şartlarında, sigortalı kıymetlerin deprem neticesindeki ziya ve hasarları, aksine sözleşme yoksa teminat dışında kalan haller arasında sayılmış, bu düzenlemeye paralel olarak İDYPTİTT’de de deprem teminatının, elektronik cihaz ve müteharrik makine sigortalarına ek olarak ve esas sözleşmenin bitim tarihini aşmamak üzere, ilgili sigortayı yapan şirket tarafından verilebileceği hüküm altına alınmıştır. Sigorta bedeli, muafiyet uygulamaları vb. diğer hususlar ilgili tarife ve talimat kapsamında detaylı şekilde açıklanmıştır.

Deprem sonucu oluşabilecek maddi zararların önemli bir kısmı da, depremi izleyen süreçte meydana gelen hırsızlık hadiselerinden kaynaklanmaktadır. Hırsızlık sigortası kapsamında da yangın, yıldırım, infilak, *deprem*, *yanardağ püskürmesi*, seylap, fırtına, yer kayması, kar ağırlığı hallerinden herhangi birinin varlığını fırsat bilerek yapılan hırsızlık, yağma ve suçlara teşebbüsten kaynaklanan zararlar ek sözleşme yapılarak teminat kapsamı içine dahil edilmiştir (Hırsızlık Sigortası Genel Şartları, A.4. Ek Sözleşme ile Teminat Kapsamına Dahil Edilebilecek Haller).

Bazı hallerde deprem ve yanardağ püskürmesinin ek teminat olarak sunulduğu hırsızlık sigortası ile yangın sigortasının teminat olarak alındığı paket poliçelerde, ortak teminatların çakışması gündeme gelebilir. Bu durumda, mal sigortalarının gerçek zarar ilkesinin karşılanmasına yönelik zenginleşme yasağı ve çifte sigortaya ilişkin prensipleri dahilinde, zararın tazmin süreci işletilmelidir.

[54] İDYPTİTT kapsamında, dolaylı zararlar dahilinde kâr kaybı teminatı, yangın sigorta sözleşmesi kapsamında teminat altına alınan risklerin gerçekleşmesi ile ortaya çıkan hasar ve kayıplar sonucu, ticari faaliyetin kısmen veya tamamen durması veya aksaması nedeniyle ciroda meydana gelen azalmadan ve bu azalmayı önlemeye yönelik işletme maliyetindeki artıştan kaynaklanan brüt kâr kaybını ifade edecek şekilde tanımlanmıştır. Kira kaybı ya da başka adlar altında sunulsa dahi aynı mahiyetteki diğer teminatların kâr kaybı olarak kabul edileceği ve ilgili tarife ve talimat hükümlerine tabi olacağı hüküm altına alınmıştır.

Deprem nedeniyle, mal sigortaları kapsamındaki önemli bir zarar da kara araçları bakımından söz konusu olmaktadır. Konuya ilişkin, Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları (KAKSGŞ), deprem, toprak kayması, fırtına, dolu, yıldırım veya yanardağ püskürmesi nedeni ile meydana gelen zararları ek sözleşme ile teminat kapsamına dahil edilebilecek zararlar (m. A.4) arasında saymıştır^[55]. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu dahilinde araç işletenlerin üçüncü şahısların ölümüne veya yaralanmasına veya bir şeyin zarara uğramasına sebebiyet vermiş olmasından dolayı, hukuki sorumlulukları dahilinde ileri sürülen tazminatlara ilişkin talepleri, kaza tarihi itibarıyla geçerli zorunlu sigorta limitleri dahilinde karşılayan karayolları motorlu araçlar zorunlu mali sorumluluk sigortası, zorunlu bir sorumluluk sigortası olması ve var oluş amacı nedeniyle deprem riskine karşı teminat sunmamaktadır.

Can sigortaları kapsamında ise deprem riski ihtiyari olarak sigorta sözleşmesine konu edilebilir. Nitekim Hayat Sigortası Genel Şartları uyarınca, hayat sigortasında deprem sebebiyle meydana gelen ölüm halinin sigorta teminatına dahil edilmesinde herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları da, aksine mukavele yoksa deprem, sel, yanardağ püskürmesi ve yer kayması dahilinde meydana gelen kaza dahilinde ölüm, sakatlık veya yaralanma hallerini kapsama dahil etmiştir. Sağlık Sigortası Genel Şartlarında ise sigortacıyla bu hususta özel anlaşma varsa depremden kaynaklanan sağlık giderleri sigorta koruması altına alınmıştır.

III. TAZMİN SÜRECİNE DAİR KONULAR

A) AVANS ÖDEMESİ

Sigorta tazminatı borcunun ödenmesine ilişkin TTK'nin 1427. maddesinde aynen tazmine ilişkin sözleşme yoksa sigorta tazminatının nakden ödeneceği ön görülmüş ve anılan hükmün ikinci fıkrasında tazminat ödeme borcunun ne zaman ve hangi koşullarda muaccel hale geleceğine ilişkin

[55] KAKSGŞ'de ek sözleşme ile teminat kapsamına dahil edilebilecek risklerden bir kısmını içeren teminatın verildiği ürünler *Genişletilmiş Kasko*, genel şartlarda ek sözleşme ile teminat kapsamına dahil edilebilecek tüm riskler için teminatın verildiği ürünler ise *Tam Kasko* olarak tanımlanmıştır. Bu doğrultuda, genel şartlara göre, "dar kasko" ve "kasko" ürünleri deprem teminatı içermezken; genişletilmiş kasko ve tam kasko olarak adlandırılan ürünler ek sözleşme ile deprem riskini sözleşme içeriğine dahil edebilmektedir.

esaslara yer verilmiştir.^[56] Müteakip fıkrada ise TTK m. 1446 uyarınca rizikonun gerçekleşmiş olduğu bildiriminden başlayarak, araştırmaların üç ay içinde tamamlanmamış olması durumunda sigortacıya “avans verme” yükümlülüğü getirilmiştir. İlgili düzenlemeye göre avans tutarı, tazminattan veya bedelden mahsup edilmek üzere, tarafların mutabakatı veya anlaşmazlık halinde mahkemece yaptırılacak ön ekspertiz sonucuna göre süratle tespit edilecek hasar miktarının veya bedelin en az yüzde ellisi kadar olacaktır.^[57] TTK m. 1427 ilk fıkrası haricinde sigorta ettiren lehine emredici bir hükümdür.

Sigortacılar uygulamada genellikle ilgili düzenleme kapsamında, sorumlu olmadıkları hallerde yapılacak ödemenin geri alınmasındaki güçlükleri de göz önünde bulundurarak, avans ödemekten kaçınmakta ve zarar miktarı netleştikten sonra tazminat ödemeyi tercih etmektedir. Ancak, özellikle zarar sigortalarında, kayıpların ivedilikle telafisi ve riziko öncesi duruma geçişin sağlanmasında sigortacının gerçekleştireceği avans ödemesi büyük önemi haizdir.

Deprem riskine ilişkin teminat sunan ihtiyari sigortalarda da TTK'nin 1427. maddesinin işletilmesi olanak dahilindedir. ZDS açınsındansa, ilgili genel şartlarda tazminat miktarının 6305 sayılı Kanun ve poliçe hükümlerine göre tespit edilmesinden sonra, sigorta bedelini aşmamak kaydıyla

[56] Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi I*, 278.

[57] Alman hukukunda avans ödeme yükümlülüğünün söz konusu olması için sadece bir aylık süre öngörülmüştür (VVG 14(2)). TTK bakımından sigortacının avans verme yükümlülüğünün 1446. madde dahilinde, rizikonun gerçekleştiği bildiriminden ihbarı üzerinden üç ay geçince söz konusu olacağı belirtilmiş ve üç aylık sürenin başlangıcı riziko hakkında sigortacının inceleme ve araştırma yapması için gerekli olan bilgi ve belgelerin kendisine aktarılmış olması şartına bağlanmıştır. Buna karşın bu şartın yerine getirilmediği hallerde sigortacının incelemeye başlayabilmesi mümkün olamayacağından, sigorta ettiren kendi üzerine düşenleri yerine getirmediği, sigorta ettirene bağlı sebepler söz konusu olduğundan üç aylık süre işlemeyecektir. Hükümde, Ünan'ın belirttiği gibi Alman hukukundaki haliyle, sigorta ettirenin kusuru sebebiyle sigortacının incelemelerinin tamamlanamaması halinde sürenin işlemeyeceğini öngören bir ifadeyi kabul etmek daha isabetli görülmektedir. Öte yandan ilgili hükümde avans ödemesinin gerçekleştirilmesi ön ekspertiz raporunun mahkemeye sunulması akabinde tespit edilecek hasar miktarının veya bedelin en az yüzde ellisinin mahkeme tarafından ödenmesine karar verilmesine bağlanmıştır. Hükümün eleştirisi için Bkz. Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi I*, 275 vd.

kesinleşmiş olan tazminat miktarının en geç takip eden bir ay içerisinde DASK tarafından hak sahiplerine ödeneceği ve ilaveten Hazine ve Maliye Bakanlığınca esasları belirlenmek üzere deprem sonrasında sigortalılara avans ödemesinin yapılmasının mümkün olduğu belirtilmiştir. Avans ödenip ödenmemesi, avans tutarı ve avans kapsamı gibi hususların DASK'ın önerisi üzerine Hazine ve Maliye Bakanlığınca kararlaştırılacağı hüküm altına alınmıştır (B.4- Tazminatın Ödenmesi). Konuya ilişkin SEDDK tarafından yayınlanan Zorunlu Deprem Sigortası Kapsamında DASK Tarafından Yapılacak Avans Ödemelerine İlişkin 2023/10 Sayılı Genelgede, 6 Şubat tarihinde ve sonrasında meydana gelen depremler sebebiyle hasar meydana gelen illeri kapsayacak şekilde DASK tarafından yapılacak avans ödemelerinin koşulları belirlenmiştir. Buna göre avans ödemeleri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından ilgili binaya ilişkin yapılan yıkık, acil yıkılacak, ağır hasar veya orta hasar tespitlerinin yasal itiraz sürelerini tamamlamış kesin hasar tespit raporuna dönüşmüş olması şart koşulmuş, az hasar tespiti yapılmış binalar için avans ödemesi yapılamayacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda yıkık, acil yıkılacak ve ağır hasarlı şeklindeki Bakanlık tespiti kesinleşmiş binalar için poliçede yazan sigorta bedelinin %20'si; orta hasarlı şeklindeki Bakanlık tespiti kesinleşmiş binalar için poliçede yazan sigorta bedelinin %10'unun en geç başvuru tarihini takip eden 8 gün içinde, DASK tarafından hak sahibine avans olarak ödeneceği bildirilmiştir.^[58]

B) UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YOLLARI

Sigorta davaları, uyuşmazlığın özel hukuk niteliği arz etmesi nedeniyle esas itibarıyla hukuk yargısının konusunu oluşturmaktadır. Sigorta uyuşmazlıklarında dava yolunun yanı sıra önemli bir diğer çözüm yolu da sigorta tahkim sistemidir. İlaveten 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu (HUAK) ile yasal çerçevesi düzenlenmiş olan ihtiyari ve dava şartı arabuluculuk da diğer bir uyuşmazlık çözüm yolu niteliği arz etmektedir.

Hukuk yargılaması dahilinde deprem riskine ilişkin uyuşmazlıkların hangi mahkemede görüleceği öncelikle görev, sonrasında ise yetki kuralları çerçevesinde 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre belirlenmektedir. TTK'nin 4. maddesi kapsamında mutlak ticari dava niteliği arz eden sigorta

[58] Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Mevzuatı, Erişim 3 Mart 2023, <https://seddk.gov.tr/upload/27.02.2023.Genelge.pdf>.

uyuşmazlığını ilgilendiren davalarda kural olarak asliye ticaret mahkemeleri görevlidir^[59]. Bununla birlikte, sigortacı ile sigorta ettiren arasındaki uyuşmazlıkta asliye ticaret mahkemesinin görevli olması, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK) m. 3 ve 73 hükümleri dahilinde uyuşmazlığın tüketici işleminden kaynaklanmamış olmasına bağlıdır.^[60]

Sigortacılık alanında ihtisas mahkemelerinin olmaması, uzun ve masraflı yargı süreci gibi sigortalıların mağduriyetine neden olabilecek hususları göz önüne alan kanun koyucu, SK kapsamında tahkim müessesesini düzenlemiştir. Bu çerçevede SK'nin 30/1 maddesinde, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf^[61] arasında sigorta sözleşmesinden veya Hesaptan^[62] faydalanacak kişiler ile Hesap arasında doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla Birlik^[63] nezdinde Sigorta Tahkim Komisyonu oluşturulmuştur. Böylelikle sigortacılık alanındaki uyuşmazlıkların daha hızlı ve etkin şekilde, düşük maliyetle çözüme kavuşturulması sağlanmıştır.

Sigorta hukukundan doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının önemli bir kısmı, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebildiği özel hukuk uyuşmazlıkları olmakla birlikte, önemli bir kısmının konusu da bir miktar para alacağının ödenmesine ilişkindir. Bu çerçevede TTK m. 4/1/a hükmü uyarınca mutlak ticari dava olarak kabul edilen sigorta uyuşmazlıkları TTK m. 5/A ile 6502 sayılı TKHK m. 73/A hükümleri dahilinde dava öncesi zorunlu arabuluculuk sürecine tâbi kılınmıştır. Buna karşın HUAK'ın “Özel kanunlarda tahkim veya başka bir alternatif uyuşmazlık çözüm yoluna başvurma zorunluluğunun olduğu veya tahkim sözleşmesinin bulunduğu hâllerde, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz” hükmünü içeren m. 18/A,18 düzenlemesi dahilinde Sigorta Tahkim Komisyonuna

[59] Arkan, *Ticari İşletme Hukuku*, 107; İsmail Ercan, *Medeni Usul Hukuku*, 6. Baskı (Ankara: Seçkin Yayınları, 2021), 159 vd.

[60] Arkan, *Ticari İşletme Hukuku*, 117 vd.

[61] Kabukçuoğlu, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 509.

[62] SK m.2/1-f hükmü dahilinde Hesap, Güvence Hesabını ifade etmektedir.

[63] SK m.2/1-ç hükmü dahilinde Birlik, Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliğini ifade etmektedir.

intikal ettirilen sigorta uyuşmazlıkları dava şartı zorunlu arabuluculuk kapsamına dahil değildir.

ZDS bakımından da genel şartlarda, uyuşmazlık konusu olayın (depremin) Sigorta Tahkim Komisyonuna üyelik tarihinden sonra^[64] meydana gelmiş olması halinde, tahkime başvurulabileceği belirtilmiştir. Ayrıca DASK aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, DASK'ın bulunduğu veya rizikonun gerçekleştiği yerde, DASK tarafından açılacak davalarda ise, davalının ikametgahının bulunduğu yerde, ticaret davalarına bakmakla görevli mahkeme olarak tayin edilmiştir (m.C.6).

C) ZAMANAŞIMI

TTK m. 1420 uyarınca, sigorta sözleşmelerinden doğan tüm alacaklarda zamanaşımı, diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla^[65] ilgili alacağın muacceliyet tarihinden itibaren iki yıldır. Buna göre, sigorta sözleşmesinden kaynaklanan sigorta tazminatı veya sigorta bedelinden doğan alacaklar ile sigortacının prim alacağı dahil diğer talepleri ve zarar gören üçüncü kişilerin istemleri bu kapsamda değerlendirilmektedir.^[66]

Maddede ilaveten sadece sigorta tazminatına ve sigorta bedeline ilişkin istemler hakkında, rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren başlamak üzere altı yıllık bir üst süre getirilmiştir^[67]. Bu sürenin öngörülmesinde, sigorta ettirenin rizikonun gerçekleştiğini seneler sonra öğrenmesi ve bu nedenle alacağın muacceliyet anının ileri bir tarihe sarkması durumunun sigortacı

[64] DASK'ın Komisyon üyeliği 03.04.2010'dur. Bkz. Sigorta Tahkim Komisyonu Üye Kuruluşlar, Erişim 10 Mart 2023, http://www.sigortatahkim.org/index.php?option=com_content&view=article&id=76&Itemid=91.

[65] Saklı tutulan zamanaşımının TTK m. 1482 hükmü de dikkate alınarak hangi zamanaşımı süresi olduğu yönünde tartışmalar için Bkz. Tekin Memiş, "Sigorta Sözleşmelerinden Kaynaklanan Taleplerde Zamanaşımına İlişkin Eleştiriler ve Değerlendirmeler," *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* (22/3) (Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan) (2016):1941; Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi I*, 164.

[66] Yazıcıoğlu ve Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 176 vd.

[67] Sorumluluk sigortalarında ise bu süre TTK m. 1482'de sigorta konusu olaydan itibaren on yıl olarak belirlenmiştir.

aleyhine neden olacağı olumsuz durumları bertaraf etme amacı yer almaktadır.^[68] Buna karşın madde metninde sebepsiz alınan primlere ilişkin herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir. Dolayısıyla sebepsiz ya da fazladan ödenen primlere ve sigorta sözleşmesinin geçersizliği gibi nedenlere bağlı olarak sigorta bedelinin geri alınmasına ilişkin talepler için zamanaşımı süresi sebepsiz zenginleşme hükümleri dahilinde ele alınmalı ve TBK.m.82'ye göre genel hükümlerdeki 2 ve 10 yıllık zamanaşımı süreleri geçerli olmalıdır.^[69] Sigortacının geri alma hakkını açıkça saklı tutarak sigorta bedeline mahsuben avans ödemesi yaptığı hallerde de, sebebin sonradan ortadan kalkmış olması dolayısıyla, sebepsiz zenginleşmeye ilişkin zamanaşımı süreleri uygulanmalıdır^[70]. Sigorta sözleşmesinden doğan alacaklarda zamanaşımının durması ve kesilmesi hususları ayrıca düzenlenmediğinden bu konuda da genel hükümlere dönülmelidir.

Deprem riskine yönelik teminat içeren sözleşmelerde de zamanaşımı açısından TTK'nin bahse konu hükümleri geçerlidir. ZDS bakımındansa ilgili genel şartlarda sigorta sözleşmesinden doğan bütün taleplerin, sözleşmenin sona ermesinden itibaren iki yılda zamanaşımına uğrayacağı belirtilmiştir. Ancak, TTK'de iki yıllık zamanaşımı süresi 1427. maddede öngörülen muacceliyete ilişkin hükümler dahilinde, alacağın muaccel olduğu tarihten itibaren başlatılırken, genel şartlarda bu süre sözleşmenin hitamından itibaren başlatılmıştır. Somut olaya göre, muacceliyetin sözleşmenin hitamından önce söz konusu olduğu hallerde genel şartlardaki düzenleme sigortalılar lehine sonuç doğurabilir. Bununla birlikte TTK'nin 6. maddesinde, ticari hükümler koyan kanunlarda öngörülen zamanaşımı sürelerinin, Kanunda aksine düzenleme yoksa, sözleşme ile değiştirilemeyeceği öngörülmüştür. İlgili hükümde hem TTK'deki hem de ticari işlerle ilgili hüküm koyan diğer kanunlardaki zamanaşımı süreleri kastedilmektedir. TTK m. 1420, zamanaşımına ilişkin diğer kanunlardaki hükümleri saklı tutmuş ise de 6305 sayılı Kanunda zamanaşımına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kaldı ki 1452. maddeye konu koruyucu hükümlerde 1420. madde hükmüne aykırı sözleşme şartlarının geçersiz olacağı açıkça belirtilmiştir. Bu nedenle, 1420.

[68] Memiş, "Sigorta," 1934.

[69] Memiş, "Sigorta," 1940; Karşı yönde Bkz. Sabih Arkan, "Sigorta Hukukunda Fazladan Yapılan Ödemelerin İadesinde Zamanaşımı," *AÜHFD* 56, no.2 (2007): 40 vd.

[70] Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi I*, 160.

maddedeki istisnai bir kanuni düzenlemeye tâbi olmayan genel şartlardaki ilgili düzenlemenin bu açıdan değerlendirilmesi gerekir. Öte yandan TTK m. 6 kapsamında tarafların bir alacağın muacceliyet tarihini serbestçe kararlaştırabilmeleri ve hatta muaccel olmuş bir alacağın muacceliyet tarihini daha sonraya bırakabilmelerine, böylece zamanaşımının işlemeye başlayacağı tarihi ileri almak suretiyle zamanaşımı süresini uzatmalarına imkan tanınmıştır.^[71] Ancak genel şartlardaki düzenleme, muacceliyet tarihinin belirlenmesinden ziyade doğrudan doğruya zamanaşımının tayinine ilişkindir.

Belirtilen açıklamalar dahilinde sigorta tazminatına ve sigorta bedeline ilişkin istemlerin her halde rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren altı yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacağına ilişkin ilgili hükmün ZDS açısından da uygulanması gerekir. Depremi neden olduğu olağanüstü durumlara bağlı olarak sigorta ettirene yüklenemeyen bir halin bulunduğu, (ağır hastalık, bilinç kaybı vb) sigorta ettirenin rizikonun gerçekleştiğini bildiremediği durumlarda altı yıllık zamanaşımı süresi içinde sigortacıya karşı taleplerini ileri sürülebilirdir.^[72]

D) DİĞER MESELELER

Depremi teminat altına alındığı ZDS ve çok sayıdaki ihtiyari sigortanın her birinin özel nitelikleri dikkate alındığında, sigorta tazminatının ödenmesine ilişkin de farklı sorunların gündeme gelmesi kaçınılmazdır. Ancak içerik itibarıyla, bu başlık altında sadece uygulamada gündeme gelebilecek ortak nitelik arz eden muhtelif hususlara kısaca temas edilebilmiştir.

Depremi en büyük maliyeti, yaşanan can kayıplarıdır. Depreme bağlı vefatlarda, bazen sigorta tazminatının ödeneceği kişinin belirlenmesi güçlük arz etmektedir. Deprem sonucu ölüm tehlikesi içinde kaybolan veya kendisinden uzun zamandan beri haber alınamayan bir kimsenin ölümü hakkında kuvvetli olasılık bulunması halinde, ilgili kişilerin başvurusu üzerine mahkeme tarafından gaiplik kararı verilebilir^[73]. Gaipliğin miras

[71] Arkan, *Ticari İşletme Hukuku*, 99.

[72] Memiş, "Sigorta," 1942.

[73] Gaiplik kararı için kişinin ölüm tehlikesi içerisinde kaybolmuş olması halinde bu tehlikenin üzerinden en az bir yıl geçmiş olması ya da kişiden son haber alındığı tarihin üzerinden en az beş yıl geçmiş olması şartıyla uzun zamandan beri haber

hukuku bakımında da farklı sonuçları olacaktır^[74]. Bununla birlikte, sigortalının ve tazminata hak kazanacak diğer kişi/kişilerin hangisinin daha önce öldüğü tespit edilemezse, birlikte ölüm karinesinin işletilmesi gündeme gelebilecektir^[75]. Sigorta tazmin sürecini ilgilendiren bahse konu hususlar, medeni hukuk boyutuyla kapsamlı şekilde ele alınmayı gerektirmektedir.

Sigorta tazminatının ödenmesinde önemli bir diğer husus da “dain-i mürtehin” kaydı içeren poliçelerdir. Krediyile satın alınan maddi değerlerin sigorta sözleşmesine konu edilmesi halinde finansman sağlayan kuruluşun alacağına teminat altına alınması maksadıyla bu kuruluş lehine dain-i mürtehin şerhi düşüldüğü hallerde, risk gerçekleşince ödemenin dain-i mürtehinine yapılması ya da ödeme sürecinde alacaklının onayının alınması söz konusu olmaktadır. Nitekim TTK m. 1456/1 hükmü uyarınca, sınırlı ayni hak ile kısıtlanmış bir mal üzerindeki malike ait çıkar sigortalandığında, sınırlı ayni hak sahibinin hakkı sigorta tazminatı üzerinde devam etmekte ve tazminat sınırlı ayni hak bakımından ikame değer oluşturmaktadır. İlgili hüküm taşınır, taşınmaz her türlü eşya değerlerini ve rehin alacaklısının yanı sıra intifa hakkı sahibi gibi diğer ayni hak sahiplerini de kapsamaktadır. Dolayısıyla ayni hak konusu bir eşyanın depremde zarar görmesi halinde, sigortalı deprem zedelerin sigorta tazminatından mahrum kalabilmeleri olanak dahilindedir. Buna karşın *Ünan* sırf poliçede yer alan dain-i mürtehin kaydının, sigorta konusu eşya ve sigorta alacağı üzerinde rehin hakkı meydana getirmediğini belirtmektedir. Nitekim sigorta konusu eşya üzerinde rehin alacağı ancak yasanın öngördüğü şekilde kurulabilir. Sigorta alacağı üzerinde rehin kurulabilmesi de bir alacak rehni olduğu için alacaklının yazılı işlemi gerektirir. Bu nedenle medeni hukuk kurallarına göre oluşturulmayan ve

alınmamış olması gerekir. Sigorta tazminatı için öngörülen zamanaşımı süreleri dikkate alındığında deprem nedeniyle gaiplik kararı için en az bir yıl geçmiş olması kaydıyla kişinin ölüm tehlikesi içerisinde kaybolmuş olması şartı nispeten daha kolay sağlanacaktır Detaylı bilgi için Bkz. Serap Helvacı, *Gerçek Kişiler*, 9. Baskı (İstanbul: Legal Kitapevi, 2017),32; Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 21. Baskı (İstanbul: Filiz Kitapevi, 2022), 29 vd.

[74] Kemale Leyla Aslan Bingöl, “Gaipliğin Miras Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi,” *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (2021): 323.

[75] Ali Haydar Yağcıoğlu, “Ölüm Karinesi,” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 24 (2022): 837.

sadece sigortacının tanzim ettiği poliçe dahilinde tesis edilen dain-i mürtehin kaydının rehin tesisini sağlayıp sağlamadığı tartışmalıdır.^[76]

Kredi alanın ölümü riskine karşı güvence sunan, borçlunun ölümü, hastalığı, sakatlığı gibi subjektif riskler karşısında borcun zamanında ve tam olarak ödenmesini güvence altına almak için genellikle tüketici kredi sözleşmeleri ile bağlantılı olarak akdedilen kredi hayat sigortaları^[77] da deprem riskinin teminat kapsamına alındığı poliçelerde önem arz eden diğer bir durumdur. Zira, kredi verenin lehdar olarak tayin edildiği poliçelerde sigorta olayı (deprem) gerçekleştiğinde sigorta bedelinin, kredi alanın kredi borcunu karşılamak üzere doğrudan kredi verene ödenmesi söz konusu olacaktır. Genellikle, sigortalının ölümü durumunda, kredi verenden alınan kredi borcu ödendikten sonra kalan bedel yasal mirasçılara ödenmektedir. Bu durum, hem deprem sonrası vefat eden sigortalının kredi borcunun ödenmesine hem de fazlaya ilişkin kısmın mirasçılara intikalini sağlayacaktır.^[78]

Deprem riskini içeren zarar sigortalarında, rizikonun gerçekleşmesi akabinde tam ziya (pert total) söz konusu ise sigortacının ödeyeceği tazminat ile sözleşme sona erecektir. Nitekim sigorta konusu değer ortadan kalktığından artık koruma altına alınacak bir menfaat değerinden bahsetmek mümkün değildir. Buna karşın kısmi hasar durumunda, tarafların sigorta sözleşmesini fesih hakkı saklı kalmak kaydıyla, sigorta sözleşmesi geriye kalan süre boyunca devam edecektir. Ancak TTK m. 1428 kapsamında, sorumluluk sigortası dışındaki sigortalarda, aksine sözleşme yoksa, sigorta süresi içinde yapılan kısmi tazminat ödemeleri kalan süre dahilinde sigorta bedelinden düşecektir. Bu durumda ZDS dahil tüm sigortalarda, ek prim almak suretiyle aksi kararlaştırılmadıkça, kısmi hasar sonrası, ödenen tazminattan kalan bedel

[76] Konuya ilişkin detaylı bilgi ve Alman hukukundaki düzenleme için Bkz. Ünán, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi II*, 58-59.

[77] Aynur Yongalık, *Hukuki Açıdan Kredi Hayat Sigortası*, (Ankara: BTHAE, 2022), 5.

[78] Kredi hayat sigortasında, kredi verenin değiştirilebilir lehdar olarak tayini ya da birinci derecede hak sahibi olarak gözetilip mirasçılardan ikinci derecede şartlı lehtar tayini atanması hususundan farklı değerlendirmeler söz konusudur. Detaylı bilgi için Bkz. Yongalık, *Hukuki Açıdan Kredi Hayat Sigortası*, 76-77; Samim Ünán, *Hayat Sigortası Sözleşmesi*, (İstanbul: Beta Matbacılık, 1998), 10 ve 50.

dahilinde sözleşme süresi içinde meydana gelen^[79] diğer deprem hasarlarına da koruma sağlanacaktır.^[80]

SONUÇ

Deprem büyük yıkımlara ve kayıplara neden olabilen bir doğal felakettir. Ne zaman, nerede ve ne boyutta gerçekleşeceği tam olarak bilinmeyen bu riske karşı günümüz modern teknolojisiyle fiziki hasarların nispeten önüne geçilebilmesi mümkünken; ekonomik kayıplara karşı da sigorta etkin ve önemli bir tazmin mekanizmasıdır. Ülkemizde de 1999 depremleri sonrasında, deprem riskine karşı sigortayı daha işlevsel hale getirmek amacıyla 587 sayılı KHK ile zorunlu deprem sigortası ihdas edilmiş ve Doğal Afet Sigortalı Kurumu adı altında kamu tüzel kişiliğini haiz yeni bir teşkilat kurulmuştur. İlgili düzenlemeler daha sonra 6305 sayılı Afet Sigortalı Kanunu'nda ele alınmıştır.

DASK, kuruluş amacı ve sahip olduğu fon büyüklüğü açısından önemli ve örnek bir modeldir. Ancak öngörülen kamu tüzel kişiliği niteliği sigorta hukukunun temel ilkeleriyle tam anlamıyla bağdaşmamaktadır. Diğer zorunlu sigorta türlerinde olduğu gibi biriken fonun sigortacılık faaliyeti yürüten özel sigorta kuruluşlarınca yönetilebilmesi olanak dahilindedir. Kaldı ki, sigortacının organizasyon yapısından bağımsız olarak DASK tarafından sunulan hizmet TTK anlamında sigortacılık faaliyetidir. Bu nedenle DASK'ın taraf olduğu sözleşmelerde de sigortacılık mevzuatının uygulanması esastır. Fakat DASK'ın özel statüsü, sosyal işlevi ve mevzuatı bazı hallerde farklı yorumları ve istisnaları beraberinde getirmektedir.

[79] ZDS GŞ ve İDYPTİTT'de muafiyete ilişkin düzenlemelerde her bir 72 saatlik dönemde meydana gelen bütün hasarlar illiyet bağı kurularak tek bir hasar sayılmıştır.

[80] TTK m.1428/1 sigorta ettiren aleyhine değiştirilemeyen emredici bir hükümdür. Ancak maddede, ödenecek tazminatın sigorta bedelinden düşeceği belirtilerek sigorta ettiren aleyhine bir çözüm getirilmiştir. Halbuki sorumluluk sigortalarında olduğu gibi aksi kararlaştırılmadıkça ödenecek tazminatın sigorta bedelinden düşmeyeceğine ilişkin bir düzenleme daha isabetli olacaktır. Bununla birlikte, 1428/2 de kısmi zarara bağlı fesih halinde, işlemeyen günlere ait ödenmiş primlerin iadesinin hesabında muhtelif sorunlar gündeme gelecektir. Tartışmalar için Bkz. Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi I*, 290.

Bilhassa tazminat ödemelerinde tarife değişikliklerinin sigorta bedeline etkisi ve poliçe yenilemelerinde izlenecek usul ve sorumluluk halleri, ihtilaf konusu olabilecek niteliktedir. Bu hususta, bildirim gerektiği şekilde yapıldığının ispatlanması şartıyla DASK'ın tarife değişikliğine ilişkin prim farkını istediği, sigorta ettirenin yanıt vermediği ya da talebi kabul etmediği hallerde sigorta bedelinin eski tarifeye, aksi hallerde ise yeni tarifeye göre belirlenmesi kabul edilmelidir. Poliçe yenilemelerinde ise sözleşmenin bireysel kredilerle bağlantılı olup olmaması gözetilerek tarafların sorumluluklarının tespiti cihetine gidilmelidir.

Deprem sigortasının zorunlu olmasına karşın penetrasyon oranlarının düşüklüğü, abonelik ve tapu işlemleri haricinde takibinin ve yaptırımının olmayışı da hem DASK'ı hem de ZDS'yi tartışılır hale getirmektedir. Bu kapsamda DASK'ın yapısal ve mevzuatsal revizyonun yanı sıra bilhassa sözleşmede belirtilen şiddette deprem olması halinde, uğranılan zararın tespiti gerekmeksizin söz konusu ödemenin sigortalıya yapılmasını sağlayan parametrik sigortalar da gündeme gelmektedir.

ZDS kapsamı haricindeki yapılar ile kapsam dahilinde ZDS'nin sunmuş olduğu sınırlı teminatın ötesinde, ihtiyari sigortalar da deprem riskine karşı önemli bir güvencedir. İhtiyari sigortalar, mal sigortalarının muhtelif örneklerinden can sigortalarına kadar geniş bir yelpazede kendi karakteristik özellikleriyle teminat sunmaktadır. Ancak ilgili sigortalara erişim hem sigorta primlerine ayrılacak kaynak hem de toplumsal sigorta bilinciyle doğrudan orantılıdır. Bu noktada bilhassa sigortalıların poliçe içeriklerine vakıf olmaları ve bilgilendirme hususunun gereği gibi yerine getirilmiş olması son derece önemlidir.

Deprem sonrası oluşan zararların giderilmesinde sigorta sözleşmelerine konu olabilecek hususlar çalışmamızda dar bir kapsamda incelenmiştir. Ancak tazmin sürecinin hukukun farklı alanlarını ilgilendirmesi nedeniyle, diğer disiplinler açısından da ele alınması zaruridir.

KAYNAKLAR

- Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Milli Reasürans TAŞ Yayınları 2004. Madde “First Loss Insurance.”
- Aliefendioğlu, Yılmaz. “2001 Anayasa Değişikliklerinin Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılmasında Getirdiği Yeni Boyut.” *Anayasa Yargısı* 19, (2002):178-214.
- Aral Eldeleklioğlu, İrem. “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Sigorta Ettirenin Sözleşme Yapılmasında Beyan Yükümlülüğü.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 18 (2012):725-732.
- Arkan, Sabih. *Ticari İşletme Hukuku*. 28. Baskı. Ankara: BTHAE 2022.
- Arkan, Sabih. “Sigorta Hukukunda Fazladan Yapılan Ödemelerin İadesinde Zamanaşımı.” *AÜHFD* (56/2) (2007):39-43.
- Arslan, Zühtü. “Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlanması: Anayasanın 13. Maddesi Üzerine Bazı Düşünceler.” *Anayasa Yargısı* 18 (1), (2002):139-154.
- Ayhan, Rıza, Hayrettin Çağlar ve Mehmet Özdamar. *Sigorta Hukuku*. 6. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2023.
- Barlas, Nuray. “Afet Sigortaları Kanunu’na Göre Zorunlu Deprem Sigortası Sözleşmesinin Tarafları.” *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* XV, (2011):113-156.
- Bingöl Aslan, Kemale Leyla. “Gaipliğin Miras Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi.” *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* (2021):313-334.
- Bozer, Ali. *Sigorta Hukuku*. Ankara: BTHAE, 2007.
- Bozkurt, Tamer. *Sigorta Hukuku*. 13. Baskı. İstanbul: Yetkin Yayınları, 2022.
- Can, Mertol. “Yeni Değer Sigortası.” *Prof. Dr. Ali Bozer’e Armağan*, (Ankara: BTHAE, 1998): 167-196.
- Can, Mertol. *Birden Çok Sigorta*. Ankara: İmaj Yayınevi, 2004.
- Can, Mertol. *Türk Özel Sigorta Hukuku*. 3. Baskı. Ankara, İmaj Yayınevi, 2009.

- Çeker, Mustafa. *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku*. 26. Baskı, Adana: Karahan Kitabevi, 2023.
- Çipil, Mahir. *Dünyada Zorunlu Sigorta Uygulamaları ve Türkiye Örneklerinin İncelenmesi*. İstanbul: Milli Reasürans T.A.Ş., 2004.
- Demirci, Serdar. "Sigorta Sözleşmelerinde Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Problemi." *Sigorta Araştırmaları Dergisi* 7 (2010):71-91.
- Ercan, İsmail. *Medeni Usul Hukuku*. 6. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınları, 2021.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 26. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Günay, Barış. *Sigorta Hukuku*. 4. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Helvacı, Serap. *Gerçek Kişiler*. 9. Baskı. İstanbul: Legal Kitapevi, 2017.
- Kaboğlu, İbrahim. *Özgürlükler Hukuku-1*. İstanbul: İmge Kitabevi, 2006.
- Kabukçuoğlu Özer, F. Dilek. *Sigortacılık Kanunu Şerhi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012.
- Kayıhan Şaban. "Zorunlu Deprem Sigortası." *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi VIII* (2004):497-516.
- Kender, Rayegan. *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*. 17. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Kubilay, Huriye. *Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku, Sigorta Sözleşmeleri-Sigorta Kurumları-Örnek Olaylar-Yargıtay Kararları-Sigorta Genel Koşulları*. İzmir: Barış Yayınları, 2003.
- Memiş, Tekin. "Sigorta Sözleşmelerinden Kaynaklanan Taleplerde Zamanaşımına İlişkin Eleştiriler ve Değerlendirmeler." *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* (22/3) (Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan) (2016):1931-1943.
- Oğuzman, Kemal, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir. *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*. 21. Baskı. İstanbul: Filiz Kitapevi, 2022.

- Özbasan, Kamil. “Zorunlu Deprem Sigortasında Sigorta Bedeli Kavramı ile Tarife Değişikliğinin Tazminat Tutarına Etkisine İlişkin Hukuki İnceleme.” *İstanbul Barosu Dergisi* 97, no. 2 (Mart-Nisan 2023): 201-218.
- Özbolat, Murat. *Temel Sigortacılık*. 8. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Özdamar, Mehmet. “Sigorta Brokeri ve Hukuki Niteliği.” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 57 (1), (2008):525-560.
- Özdamar, Mehmet. *Sigortacının Sözleşme Öncesi Aydınlatma Yükümlülüğü*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2009.
- Poroy, Reha ve Hamdi Yasaman. *Ticari İşletme Hukuku*. 19. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Reisoğlu, Safa. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 14. Bası. İstanbul: Beta, 2006.
- Sayhan, İsmet. *Sigorta Sözleşmelerinin Konusu (Aşkın Sigorta-Eksik sigorta, Sigorta Tazminatının Hesaplanması)*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2001.
- Şamlı, Kübra Yetiş. “Sigortacının Aydınlatma Yükümlülüğünü Düzenleyen TTK m. 1423 Hükmüne İlişkin Bazı Değerlendirmeler.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22 (2016): 2977-3004.
- Şener, Oruç Hami. *Ticari İşletme Hukuku*. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Şenocak, Kemal. *Mesleki Sorumluluk Sigortası*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2000.
- Şenocak, Kemal. “Menfaat Değeri Altında Sigorta.” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 4 (2000): 0-0.
- Şenocak, Kemal. “Geçici Sigorta Himayesi (Geçici Güvence).” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3 (1999):51-76.
- Ulaş, Işıl. *Uygulamalı Sigorta Hukuku, Mal ve Sorumluluk Sigortaları*. 8. Baskı. Ankara: Turhan Kitabevi, 2012.
- Ünan, Samim. *Hayat Sigortası Sözleşmesi*. İstanbul: Beta Matbaacılık, 1998.

- Ünan, Samim. “Zorunlu Deprem Sigortası, Zorunlu Deprem Sigortası Paneli.” *Sigorta Hukuku Dergisi*, (1), (2001):87-97.
- Ünan, Samim. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap Sigorta Hukuku I ve II*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016.
- Yazıcıoğlu, Emine ve Zehra Şeker Öğüz. *Sigorta Hukuku*. Gözden Geçirilmiş 5. Baskı. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022.
- Yağcıoğlu, Ali Haydar. “Ölüm Karinesi.” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 24 (2022):833-885.
- Yongalık, Aynur. “Zorunlu Deprem Sigortası.” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* (XXI/2), (Aralık 2001):151-173.
- Yongalık, Aynur. *Hukuki Açıdan Kredi Hayat Sigortası*. Ankara: BTHAE, 2022.

İnternet Kaynakları

- Doğal Afet Sigortaları Kurumu, Erişim 1 Mart 2023, <https://dask.gov.tr/> ve <https://dask.gov.tr/tr/teknik-isletici>.
- Kahramanmaraş'ta Meydana Gelen Depremler Hakkında Basın Bülteni-35, T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Erişim 8 Mart 2023, <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-basin-bulteni-35>.
- Lexpera, Mevzuat, Genelgeler, Erişim 5 Mart 2023, <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/genelgeler/sigorta-sozlesmelerinde-bilgilendirmeye-iliskin-yonetmeligin-uygulanmasi-hakkinda-genelge-iii-2012-9>.
- Mevzuat Erişim Sistemi, Resmi Gazete Tarihi: 13.03.2015 Resmî Gazete Sayısı: 29294, Erişim 5 Mart 2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20599&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Mevzuatı, Erişim 3 Mart 2023, <https://www.tsb.org.tr/tr/mevzuat>., <https://seddk.gov.tr/upload/27.02.2023.Genelge.pdf>.
- Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Erişim 4 Mart 2023, <https://www.sbm.org.tr/upload/Sbm/slider/seddk-sss.pdf>.

Deprem Riskine İlişkin Sigorta ve Tazmin Sürecine Dair
Güncel Sorunlar

Sigorta Tahkim Komisyonu Üye Kuruluşlar, Erişim 10 Mart 2023, http://www.sigortatahkim.org/index.php?option=com_content&view=article&id=76&Itemid=91.

Türkiye Sigorta Birliği, Erişim 4 Mart 2023, https://www.tsb.org.tr/media/attachments/BKBS_Genelge_2022-5_Wb9XFqT.pdf.

https://www.tsb.org.tr/media/attachments/Sigorta_Sozlesmesi_Konusu_Teminatlar%C4%B1n_Verilis_Sekline_Iliskin_Genelge_2007-9.pdf.

<https://tsb.org.tr/tr/announcement/zorunlu-deprem-sigortasi-kapsaminda-dogal-afet-sigortalari-kurumu-tarafindan-yapilacak-avans-odemelerine-iliskin-genelge-2023-10>.

<https://www.tsb.org.tr/tr/duyuru/ihtiyari-deprem-ve-yanardag-puskurmesi-teminatina-iliskin-tarife-ve-talimat>.